

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

Andreja Benkovič

**ZNAČILNOSTI UPORABE
INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH
TEHNOLOGIJ PRI GENERACIJI ALFA Z
VIDIKA NJIHOVIH STARŠEV**

MAGISTRSKO DELO

Maribor, 2022

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

**ZNAČILNOSTI UPORABE
INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH
TEHNOLOGIJ PRI GENERACIJI ALFA Z
VIDIKA NJIHOVIH STARŠEV**

MAGISTRSKO DELO

**CHARACTERISTICS OF INFORMATION
COMMUNICATION TECHNOLOGY
USAGE AMONG THE ALPHA
GENERATION FROM THEIR PARENTS'
PERSPECTIVE**

MASTER'S THESIS

Mentorica:

doc. dr. Danijela Lahe

Kandidatka:

Andreja Benkovič

ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici doc. dr. Danijeli Lahe za strokovne napotke, potrpežljivost in pomoč pri nastajanju zaključnega dela.

Zahvaljujem se tudi vsem prijateljem, ki so mi bili v podporo v času študija.

Posebna zahvala velja družini, ki mi je omogočila študij in mi z vso ljubeznijo in potrpljenjem stala ob strani v vseh lepih in slabih trenutkih. Hvala tudi Matiji za vso moralno in ostalo pomoč pri študiju in izdelavi zaključnega dela.

Značilnost uporabe informacijsko-komunikacijskih tehnologij pri generaciji alfa z vidika njihovih staršev

Ključne besede: generacija alfa, IKT, perspektiva staršev, vpliv staršev.

UDK: CC BY-NC-ND

POVZETEK

V zaključnem delu raziskujemo uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) pri članih generacije alfa. IKT se hitro razvija, zato jo otroci začnejo uporabljati vedno hitreje. Pojavi se vprašanje glede najprimernejšega posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT, saj so oni tisti, ki v največji meri odločajo o načinu in ravni otrokove interakcije s tehnologijo. Namen zaključnega dela je ugotoviti, katere oblike IKT člani generacije alfa najpogosteje uporabljajo, na kakšen način in s katerim namenom ter kako starši posredujejo pri otrokovi uporabi IKT in kako vplivajo nanjo. To smo preverili z vprašalnikom, na katerega je svoje odgovore podalo 274 respondentov. Vzorec vprašalnika je zajemal starše otrok, rojenih od leta 2010 do danes. Skozi tri raziskovalna vprašanja smo ugotovili določene trende uporabe IKT pri otrocih, in sicer da je pametni telefon najbolj priljubljena oblika IKT pri otrocih, medtem ko sta računalnik in tablica najmanj priljubljeni obliki. Ugotovili smo tudi, da obstajajo nekateri dejavniki, ki vplivajo na otrokovo uporabo IKT. Starost je pomemben dejavnik, ki določa pogostost otrokove uporabe IKT. Pri dejavnikih, kot so spol otroka, število otrok v družini in izobrazba starša, smo ugotovili, da vplivajo na otrokovo uporabo IKT le v nekaterih primerih, medtem ko starost starša nima značilnega vpliva na otrokovo uporabo IKT. Prav tako smo ugotovili, da se s pogostostjo uporabe IKT pri starših poveča tudi uporaba IKT pri otrocih. Glede na rezultate raziskave lahko zaključimo, da na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške obstaja generacija alfa.

Characteristics of Information Communication Technology Usage among the Alpha Generation from their Parents' Perspective

Key words: Alpha generation, ICT, parent perspective, parent influence

UDK: CC BY-NC-ND

ABSTRACT

The master's thesis deals with researching the use of information and communication technology (ICT) among members of the alpha generation. As an inevitable part of everyday life, ICT is developing rapidly, and children start using it at an earlier and earlier age. The question arises as to what the most appropriate parent intervention in their child's use of ICT is, as it is the parents, who have the greatest influence on the child's interaction with technology. The purpose of the final work is to determine which forms of ICT are used most often by members of the alpha generation, in what way, with what purpose, and to what extent parents intervene in and influence the child's use of ICT. 274 respondents completed the questionnaire. The survey sample consisted of parents of children born between 2010 and today. There are some trends in the use of ICT among children, namely that the smartphone is the most popular form of ICT among children, while the computer and tablet are the least popular forms. There are also some factors that influence a child's use of ICT. Age is an important factor that determines the frequency of a child's use of ICT. The child's gender, the number of children in the family and the parent's education influence the child's use of ICT only in some cases, while the parent's age has no significant effect on the child's use of ICT. With the frequency of ICT use by parents, the use of ICT by children also increases. Based on the results of the research, we can easily conclude that there is an alpha generation in the Međimurje District of the Republic of Croatia.

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

Koroška cesta 160
2000 Maribor, Slovenija

IZJAVA O AVTORSTVU ZAKLJUČNEGA DELA

Ime in priimek študentke: Andreja Benkovič

Študijski program: Sociologija – dvopredmetni – pedagoški

Naslov zaključnega dela: Značilnosti uporabe informacijsko-komunikacijskih tehnologij med generacijo alfa in njihovih starših

Mentorica: doc. dr. Danijela Lahe

Podpisana študentka Andreja Benkovič

- izjavljam, da je zaključno delo rezultat mojega samostojnega dela, ki sem ga izdelala ob pomoči mentorice;
- izjavljam, da sem pridobila vsa potrebna soglasja za uporabo podatkov in avtorskih del v zaključnem delu in jih v zaključnem delu jasno in ustrezno označila;
- na Univerzo v Mariboru neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico ponuditi zaključno delo javnosti na svetovnem spletu preko DKUM; sem seznanjena, da bodo dela deponirana/objavljena v DKUM dostopna široki javnosti pod pogoji licence Creative Commons BY- NC-ND, kar vključuje tudi avtomatizirano indeksiranje preko spleta in obdelavo besedil za potrebe tekstovnega in podatkovnega rudarjenja in ekstrakcije znanja iz vsebin; uporabnikom se dovoli reproduciranje brez predelave avtorskega dela, distribuiranje, dajanje v najem in priobčitev javnosti samega izvirnega avtorskega dela, in sicer pod pogojem, da navedejo avtorja in da ne gre za komercialno uporabo;
- dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v zaključnem delu in tej izjavi, skupaj z objavo zaključnega dela.

Uveljavljam permisivnejšo obliko licence Creative Commons: BY-NC-ND

Kraj in datum:

Podpis študentke: *Benkovič*

Čakovec, 28.11.2022

Kazalo

1	UVOD	1
2	OPREDELITEV GENERACIJ	4
2.1	Pomembnost delitve na generacije	6
2.2	Starševstvo skozi generacije	8
2.2.1	Razlike v uporabi IKT znotraj družin različnih generacij	10
2.3	Generacija alfa	11
2.3.1	Vzgoja in družinski odnosi	13
3	IKT PRI NAJMLAJŠIH GENERACIJAH	17
3.1	Pozitivne in negativne strani dostopnosti IKT	19
3.2	Trendi uporabe IKT pri otrocih	21
3.2.1	IKT pri najmlajših generacijah na Hrvaškem	24
3.3	Dejavniki vplivanja na uporabo IKT	26
3.3.1	Uporaba IKT v času pandemije covid-19	29
3.4	Vloga staršev	30
4	EMPIRIČNI DEL	33
4.1	Namen	33
4.2	Raziskovalna vprašanja in hipoteze	33
4.3.1	Vzorec	36
4.3.2	Izvedba ankete	37
4.3.3	Postopek obdelave podatkov	38
4.4	Omejitve raziskave	39
4.5	Rezultati raziskave in interpretacija	40
4.5.1	Trendi uporabljanja IKT pri otrocih	40
4.5.2	Vpliv sociodemografskih spremenljivk na otrokovo uporabo IKT	44
4.5.3	Uporabljanje IKT pri starših in otrocih	53
5	RAZPRAVA IN SKLEP	55
6	LITERATURA	63
7	PRILOGE	73
7.1	Vprašalnik	73

Kazalo tabel

Tabela 4.1: Opisna statistika sociodemografskih spremenljivk vzorca	36
Tabela 4.2: Kdo je zraven otroka pri njegovi uporabi IKT?	40
Tabela 4.3: Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon?	41
Tabela 4.4: Namen uporabe televizije pri otrocih.....	41
Tabela 4.5: Namen uporabe pametnih telefonov pri otrocih	42
Tabela 4.6: Namen uporabe tablic pri otrocih	43
Tabela 4.7: Namen uporabe računalnika pri otrocih	43
Tabela 4.8: Povezanost starosti otroka in njegove uporabe IKT, ko je sam.....	44
Tabela 4.9: Uporaba računalnika za igranje iger glede na spol.....	45
Tabela 4.10: Uporaba tablice za pridobivanje informacij glede na spol	46
Tabela 4.11: Uporaba pametnih telefonov za zabavo glede na spol	47
Tabela 4.12: Uporaba računalnika za pisanje domačih nalog.....	47
Tabela 4.13: Pogostost dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero IKT želi uporabljati, glede na število otrok v družini.....	48
Tabela 4.14: Prepovedovanje uporabe IKT glede na število otrok v družini.....	49
Tabela 4.15: Omejevanje časa uporabe IKT glede na število otrok v družini.	50
Tabela 4.16: Povezanost izobrazbe starša s količino uporabe IKT pri otroku.....	50
Tabela 4.17: Povezanost izobrazbe starša z uporabo IKT za namen pridobivanja otrokove pozornosti	51
Tabela 4.18: Povezanost izobrazbe starša z uporabo IKT za namen učenja	52
Tabela 4.19: Povezanost starosti starša in pogostosti uporabe programov za omejevanje vsebin pri uporabi IKT.....	52
Tabela 4.20: Pogostost uporabe IKT med starši in otroci.	54

1 UVOD

Z vsakdanjo prisotnostjo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) današnje strokovnjake vse bolj zanima, kako njena uporaba vpliva na družinsko življenje in posledično tudi na razvoj nove generacije otrok. Medtem ko se nekatere raziskave osredotočajo na količino uporabe tehnologije v družinah, spet druge proučujejo, kako družinski člani vplivajo na uporabo tehnologije pri drugih članih svoje družine (Chesley, 2006: 578). Na področju Evrope je IKT na domu postala norma, saj se zdi, da družbenoekonomski položaj oziroma finančna zmožnost družin slabo vpliva na prisotnost IKT, čeprav njihova kakovost lahko variira. Zaradi širokega dostopa lahko tudi otroci vsak dan uporabljajo IKT (Chaudron idr., 2018, 33). Opazovanje uporabe različne komunikacijske in računalniške tehnologije zagotavlja oblikovanje prihodnjih hipotez o tem, kakšne bi lahko bile posledice uporabe tehnologije za posameznike in njihove družine (Chesley, 2006: 588).

Brez dvoma IKT igra izjemno pomembno vlogo v življenju novejših generacij, vendar je pomembno imeti v mislih neenakosti glede njihove uporabe (Martínez-Domínguez in Fierros-Gonzalez, 2022: 1–2). Z vseprisotnimi spremembami na vseh področjih življenja in uvajanjem vedno naprednejših oblik tehnologije se oblikujejo tudi novi trendi, medtem ko nekatere vrednote in ideali postajajo del preteklosti. Različne družbene spremembe in pomembni dogodki vplivajo na oblikovanje posamezne generacije. Tako skozi zgodovino razlikujemo med generacijo federacije, builderji, baby boomerji, generacijo X, generacijo Y in generacijo Z. Čeprav se skozi literaturo uporabljajo različni nazivi pri posamezni generaciji in tudi ni natančnega soglasja glede letnic rojstva posameznikov določene generacije, je očitno, da razlike obstajajo. McCrindle (2014: 219–220) trdi, da danes vseprisotnost tehnologije vpliva na otroke in da se s tem oblikuje nova generacija – generacija alfa.

Pri otrocih so najbolj priljubljene digitalne naprave, ki jih lahko nosijo naokoli, kot na primer tablice ali pametne telefone. Starši včasih te naprave uporabljajo za zabavo ali distrakcijo pri otrocih, predvsem ko morajo imeti proste roke (Chaudron, 2018: 33). V sodobnem svetu postaja IKT integralni del družine – podaljšek samega sebe – in je z njeno uporabo družina povezana s širšo družbo. Z uvajanjem IKT v sodobno družino se pravila hierarhije, ki regulirajo vloge članov družine, začnejo menjavati in sčasoma slabeti. Staršem sta omogočena enostaven dostop do informacij na spletnih forumih in tudi lažje deljenje informacij o lastni družini prek socialnih omrežij. Z vse pogostejšim objavljanjem fotografij in drugih informacij sodobna družina ni več toliko izolirana (Duriez, 2021: 2).

Starši imajo do IKT ljubezensko-sovražno razmerje, saj se zavedajo tako njenih pozitivnih kot negativnih vplivov pri otrocih. Najbolj so zaskrbljeni glede tveganja odvisnosti od IKT, saj jo otroci uporabljajo na vseh področjih svojega življenja. Medtem ko so se nekoč po odgovore na svoja vprašanja obračali na starše, danes pri vsakem svojem vprašanju raje vklopijo napravo, ki jim je najljubša, in na njej poiščejo odgovor. Nekateri raziskave (Jones in Park, 2014: 5; Wood idr., 2019: 529) poročajo o prekomerni uporabi IKT pri otrocih še pred pandemijo covid-19, po pandemiji pa je situacija še toliko hujša (Rideout idr., 2021: 3). Na otrokovo uporabo IKT vplivajo številni dejavniki. Poleg števila otrok ali izobrazbe starša Akman in Mishra (2010: 482) navajata še spol, starost in dohodek.

V magistrskem delu je poudarek na tem, kako različni dejavniki vplivajo na uporabo IKT pri otrocih generacije alfa na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške ter kakšni so trendi uporabe IKT, ki so prisotni med otroki. V raziskavo so bili vključeni starši otrok, rojenih po letu 2010, ki živijo na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške. Starši so izpolnili spletni vprašalnik, ki smo ga oblikovali glede na vprašalnik, ki je bil uporabljen v raziskavi, ki jo je izvedel Konca (2021). Vprašalnik je bil staršem posredovan prek družbenih omrežij, elektronske pošte in aplikacij za sporočila.

Pri analizi rezultatov smo oblikovali tri raziskovalna vprašanja. Prvo raziskovalno vprašanje se osredotoča na trende uporabe IKT pri otrocih, katerih starši so bili vključeni v raziskavo. Drugo raziskovalno vprašanje zajema dejavnike vplivanja na uporabo IKT pri otrocih in tretje raziskovalno vprašanje se osredotoča na povezanost uporabe IKT pri starših in otrocih. Po analizi podatkov raziskave ugotavljamo, da je pametni telefon najbolj priljubljena oblika IKT pri otrocih. Televizija je tudi dokaj priljubljena, medtem ko sta računalnik in tablica najmanj priljubljeni obliki IKT. Na otrokovo uporabo IKT vpliva starost otroka, in sicer s starostjo otroka raste tudi njegova uporaba IKT. Pri drugih dejavnikih je vpliv viden le v nekaterih situacijah. Razlike pri uporabi IKT glede na spol otroka so bile vidne pri uporabi računalnikov za igranje iger, ki je bolj priljubljeno pri fantih. Vpliv števila otrok v družini na otrokovo uporabo IKT je viden le pri pogostosti dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero obliko IKT bo uporabljal in kako dolgo. Izobrazba starša tudi delno vpliva na otrokovo uporabo IKT, in sicer z višjo stopnjo izobrazbe starša raste tudi namen uporabe IKT za doseganje otrokove pozornosti. Rezultati raziskave kažejo, da starost starša nima vpliva na otrokovo uporabo IKT. S pogostostjo uporabe IKT pri starših raste tudi otrokova uporaba IKT. Glede na ugotovitve in rezultate raziskave sklepamo, da so značilnosti alfa generacije, predvsem zelo pogosta uporaba IKT, najvidnejše pri tistih otrocih, ki obiskujejo osnovno šolo.

2 OPREDELITEV GENERACIJ

Že stari Grki so se zavedali pomembnosti organizacije prebivalstva v zaporedne starostne skupine z namenom razumevanja ljudskega vedenja in politike. Njihovo življenje je bilo razdeljeno na življenjske faze glede na karakteristike in interese posameznikov. Za Platona (povz. po Braungart in Braungart, 1986: 206) je razdeljenost na generacije osrednjega pomena za uresničevanje družbenih sprememb. Antična književnost gleda na generacijski izvor posameznika kot pomembno komponento za prenos vrednot s starejše generacije na mlajšo znotraj družine. V srednjem veku se o generacijah ni veliko govorilo: razlika med otroštvom in adolescenco skorajda ni obstajala. Šele v 19. stoletju je prišlo do znanstvenih in teoretičnih razprav glede generacij (Braungart in Braungart, 1986: 206). Vendar pa nesoglasje glede definicije pojma 'generacija' obstaja še danes. Pojem 'generacija' ni dokaj populariziran samo v sodobnem diskurzu, tudi v akademskih krogih je definiran na različne načine. V organizacijskih raziskavah je osrednji kriterij za določanje posamezne generacije starost (Parry, 2017: 114–115). Zelo razširjena uporaba pojma 'generacija' se nanaša na dedovanje oziroma prevzemanje položaja starša s strani otroka: primer tega so 'druga generacija imigrantov', iz česar je razvidno, da je ta generacija otrok rojena v 'novi' državi, njihovi starši pa so bili imigranti. Drugi pomen, ki ga ima pojem 'generacija', se nanaša na skupino ljudi, rojenih v istem času, ki se v družbene institucije, kot je šola, vključujejo v istem letu. Še en pomen, ki ga ima generacija, opisuje ljudi, ki so rojeni znotraj časovnega okvira, določenega z zgodovinskim konfliktom ali spremembo, njeni člani pa imajo skupno družbeno identiteto (Vincent, 2005: 580).

Joshi idr. (2011: 177) so pri definiranju generacij uporabili dva pristopa: kronologijo in rodoslovje. Kronologija se osredotoča na idejo, da določeno časovno obdobje oblikuje generacijo, medtem ko rodoslovje temelji na ideji, da so generacije povezane skozi medgeneracijski prenos vrednot, idej in znanja. Skozi proučevanje so avtorji ugotovili,

da je najboljša definicija tista, ki kombinira oba pristopa. Tako lahko skozi kronologijo določimo, kako je generacija časovno omejena in zaradi tega različna od druge generacije, vendar da bi popolnoma razumeli posamezno generacijo, moramo proučiti, kako je povezana z drugimi generacijami. McCrindle (2014: 1–2) izpostavlja tradicionalno definicijo generacije, ki pravi, da je to 'povprečni časovni interval med rojstvom staršev in rojstvom njunih otrok'. Hkrati pa navaja, da je ta biološka definicija generacij nekoliko zastarela, saj bi bilo zaradi sodobnih sprememb, kot so uporaba novjših tehnologij, naraščajoči pomen kariere in preloženo starševstvo, obdobje posamezne generacije veliko daljše. Opozarja, da je pomembno ločiti med biološko in sociološko definicijo generacije. Navaja še, da so danes generacije v sociološkem pogledu definirane kot skupina ljudi, rojena znotraj časovnega obdobja, ki ne traja več kot 15 let, člana posamezne generacije pa oblikujejo tako dogodki kot trendi le-te (prav tam). Joshi idr. (2010: 393) navajajo tudi alternativo definiciji generacije, in sicer generacijsko identiteto. Generacijsko identiteto definiramo kot posameznikovo zavedanje o svoji pripadnosti generacijski skupini in pomen te skupine za posameznika. Ta omogoča posamezniku, da se sam identificira s posamezno generacijo glede na tri vidike generacijske identitete: na podlagi kohorte, pri čemer posamezniki istočasno vstopijo v izkušnjo (začnejo s šolo, prvo službo ipd.), na podlagi starosti, pri čemer se identiteta oblikuje glede na letnico rojstva, ter na podlagi položaja, pri čemer posamezniki definirajo svojo identiteto glede na veščine, izkušnje, znanje in obnašanje, pridobljeno skozi zasedanje določene vloge. Za razliko od drugih definicij generacijska identiteta torej ni določena le s starostjo in izkušnjami.

Ugotavljamo, da obstajajo različne definicije generacij. V nalogi pri opredeljevanju generacije uporabljamo definicijo Vincenta (2005: 580), ki navaja, da generacijo določa skupna družbena identiteta, članstvo pa je določeno glede na časovni okvir, omejen z zgodovinskim konfliktom ali spremembo.

2.1 Pomembnost delitve na generacije

Med različnimi generacijami obstajajo številne razlike, od starosti in prioritet do vrednot, obnašanja in načina učenja ter komuniciranja. Vsaka generacija je zrcalo svojega časa in reakcija na predhodno generacijo. Danes je tako na domu kot pri delovni sili prisotnih več generacij kot kadar koli prej. Generacije so demografska resnica današnjega časa (McCrinkle, 2014: 24). Razumevanje različnosti generacij je pomembno za razumevanje strukture današnjih družbenih in intelektualnih sprememb. V preteklosti različne generacije niso soobstajale istočasno, ampak so se z razvojem dogodkov in trendov različne karakteristike posamezne generacije prenašale dalje počasneje (McCrinkle, 2014: 2). Zaradi tega prihaja do različnih opredelitev letnic rojstva članov posamezne generacije. Generacijo builderjev tako na primer McCrinkle (2014: 8) uvršča med letnice 1925 in 1945, medtem ko Fogg (2009: 27) tej generaciji dodeli še leto 1946. Za to generacijo pridejo na vrsto baby boomerji, ki jih dos Reis (2018: 9) uvrsti med leti 1945 in 1964, McCrinkle (2014: 10), Murphy idr. (2010: 33) ter Fogg (2009: 27) med leti 1946 in 1964, Cennamo in Gardner (2008: 892) pa med leti 1945 in 1961. Generacijo X dos Reis (2018: 9) uvršča med leti 1965 in 1977, McCrinkle (2014: 10) in Murphy idr. (2010: 33) med leti 1965 in 1979, Fogg (2009: 27) med leti 1964 in 1982 ter Cennamo in Gardner (2008: 892) med leti 1962 in 1979. McCrinkle (2014: 11) v generacijo Y uvrsti tiste, ki so rojeni med letoma 1980 in 1994, dos Reis (2018: 9) pa tiste, ki so rojeni med letoma 1978 in 1989. Murphy idr. (2010: 33) ter Cennamo in Gardner (2008: 892) pri generaciji Y določijo le začetno letnico, in sicer da se ta generacija začne z letom 1980. V generacijo Z dos Reis (2018: 9) vključuje rojene med letoma 1990 in 2010, Twenge (2017: 10) rojene med letoma 1995 in 2012, McCrinkle (2014: 13–14) pa rojene med letoma 1995 in 2009. McCrinkle (2014: 14), dos Reis (2018: 9) in Jha (2020: 3) opredelijo tudi začetno letnico rojstva najmlajše generacije – generacije alfa, in sicer leto 2010, medtem ko Jha (prav tam) določi leto 2025 kot zadnjo letnico rojstva generacije alfa.

Značilnosti današnjih mladih generacij presegajo globalne, družbenoekonomske in kulturne omejitve. Skozi globalizacijo in s pomočjo tehnologije različni dogodki in trendi vplivajo na današnjo mladino povsod po svetu, saj obiskujejo iste spletne strani, gledajo

iste filme ali videe in nanje hkrati vplivajo iste znamke. Rezultat tega je, da imamo danes prvo globalno generacijo (McCrindle, 2014: 2). Glede na dvoumnost opredelitve generacij obstaja prekrivanje možnih let, povezanih z določeno generacijo. Vendar je leto rojstva le eden izmed številnih dejavnikov, ki določajo posamezno generacijo. Zato Kolnhofer-Derecskei idr. trdijo, da so dejavniki kot zgodovinsko dedovanje in kulturno ozadje pomembnejši pri oblikovanju generacij (Kolnhofer-Derecskei idr., 2017: 110). Člani posamezne generacije preživijo iste dogodke, ki vplivajo na oblikovanje karakteristik, specifičnih za to generacijo. Socializacijo posameznika določajo ti dogodki. To še ne pomeni, da so vsi člani posamezne generacije isti: zaradi razlik v osebnosti in drugih psiholoških dejavnikov je vsaka generacija barvita. Kulturne razlike so tudi pomemben dejavnik pri kategoriziranju generacij, saj se kronološke sheme in vplivi v različnih družbah prikažejo različno (Kolnhofer-Derecskei, 2017: 109).

Razlike med generacijami se očitajo tudi znotraj družin, saj se trendi sodobnih družin v veliki meri razlikujejo od nekdanjih. Čeprav se današnje družine oddaljujejo od tradicionalnega družinskega življenja, je nuklearna oblika družine še vedno norma. McCrindle (2014: 79–80) predpostavlja, da bo kot trenutno druga najbolj razširjena oblika družine – gospodinjstvo para – prevzela vodstvo in zamenjala nuklearno obliko družine kot najbolj priljubljeno. Današnji novi starši so skoraj desetletje starejši od svojih staršev, ko so imeli prvega otroka. To ne kaže le na veliko razliko med mladimi starši in njihovimi starši, ampak tudi na razliko med otroki in njihovimi starimi starši. V preteklosti so ljudje postajali stari starši že v svojih štiridesetih letih, medtem ko morajo danes na to vlogo čakati do svojih šestdesetih let starosti. Eden izmed razlogov za to je ta, da se ženske pogosto odločajo za otroka šele v zadnji četrtini svoje biološke zmožnosti. To je tudi eden izmed razlogov, zakaj ima vedno več družin samo enega otroka, saj zaradi pozne prve nosečnosti ženske nimajo več bioloških zmožnosti za drugo nosečnost.

2.2 Starševstvo skozi generacije

Zgodovinsko gledano, je uvajanje vsake novosti (od knjig do IKT) povzročilo določeno količino skrbi glede njenega vpliva na otroke. Pojavile so se moralne dileme o načinih nadziranja otrokove interakcije z novimi mediji. Tako se je družbeno sprejeto 'dobro' starševstvo sčasoma spreminjalo (Cino, 2022: 130). Vzporedno s spremembo tradicij in socialnih norm so se tudi vzgojni stili čez čas spremenili: od avtoritarnih staršev baby boomerjev do bolj permisivnih staršev mlajših generacij. Stearns (2003: 1–2) pojasnjuje, da je v 20. letih 20. stoletja v ZDA prišlo do pojava obilice priročnikov za starševstvo, ki so ne samo vsebovali odgovore na starševske skrbi tega časa, temveč tudi opisovali nove standarde vzgoje in s tem povzročili oblikovanje novih starševskih skrbi tam, kjer jih prej ni bilo. Rezultat tega je bila višja raven anksioznosti v procesu vzgoje. Stearns (prav tam) navaja, da je to presenetljivo, saj so bile v 20. stoletju številne otroške bolezni premagane, pričakovana življenjska doba odraslih je bila podaljšana, število otrok, ki bi postali sirote, pa zmanjšano. Tudi življenjski standard in dostop do izobraževanja sta se izboljšala in posledično je nastal tudi minimalni standard dobrega počutja otroka. Vloga otroka se je torej preoblikovala iz ekonomske koristi v ekonomsko breme (Stearns, 2003: 1–2). Pred 20. stoletjem so bile odgovornosti, ki jih je otrok imel do družine, pomembnejše kot omogočanje pristočasnih aktivnosti otroku ali uresničevanje njegovih želja (Pedersen, 2013: 11). »Danes prosti čas obstaja kot družbeni pojav in je del življenja vsakega posameznika. To pomeni, da mladim omogoča priložnost, da oblikujejo osebnost in se socializirajo. Omogoča jim približevanje realnemu svetu, še posebej svetu, ki jih obdaja. Kako mladi preživljajo prosti čas, pa je eden ključnih pokazateljev, ki oblikuje njihov način življenja. Ne nazadnje je za mlade prosti čas eden najpomembnejših delov njihovega življenja.« (Lahe in Cupar, 2019: 13) Starši so z vseh strani bombardirani z nasveti o tem, kako vzgajati otroka, tako s strani izobraženih, profesionalnih otroških psihologov ali drugih strokovnjakov kot s strani anonimnih blogerjev na spletu (Pedersen, 2013: X). V preteklosti so se starši obračali na svoje starše po nasvet glede discipline svojih otrok. Prisilni vzgojni ukrepi in uveljavljanje discipline s fizično kaznijo so bili eni izmed pogostih načinov doseganja želenega obnašanja otroka.

Ker danes tisti vzgojni ukrepi niso sprejeti, se mladi starši po nasvet več ne obračajo na svoje starše, ampak na svoje vrstnike (McCrinkle, 2014: 96).

Raziskovalci (Lam idr., 2019: 43) so ugotovili, da je pri proučevanju fenomenov starševstva in vzgoje pomembno analizirati tudi zgodovinsko perspektivo starševskih praks in posledično tudi rezultatov razvoja otroka. Vzgojni stili in funkcionalnost družine pomembno vplivajo na otrokovo šolsko uspešnost in psihološko prilagoditev. Na prelomu 20. stoletja je bilo pogosto mišljeno, da se otroci rodijo z izvirnim grehom, kar je rezultiralo v strogem avtoritarnem vzgojnem stilu in videnju otroka kot nekoga, ki ga »smemo videti, ampak ne slišati«. Starševstvo na začetku 20. stoletja se lahko interpretira kot ekonomsko zagotavljanje otrokovih potreb in moralno vodenje, doseženo skozi uveljavljanje pravilnosti in discipline. Neposlušnost, prigovarjanje (»back-chat«) in še posebej neiskrenost otroka so kaznovani, saj to ni družbeno sprejeto vedenje (prav tam). Do prve svetovne vojne se je starševstvo nanašalo le na skrb za fizične potrebe otroka in primerno moralno vedenje. Med svetovnjima vojnama so se pojavili številni starševski priročniki in novi strokovnjaki za otroke, ki so oblikovali nove ideje in navodila za vzgojo otrok, ki so se osredotočila na učenje mater o čistoči in vodenju otrok. Ker poleg vpliva, ki ga imata način vzgoje in okolje na otroka, tudi otrok vpliva na starše, se je v drugi polovici 20. stoletja odnos starš–otrok še nadalje spremenil. Izobraževanje otroka je postalo zelo pomembno. S prepoznavanjem, da je mamina ljubezen zelo pomembna v vzgoji otroka in da stroge kazni lahko zelo škodljivo vplivajo na otrokov razvoj, je vzgoja postala dokaj sproščena (Sanson in Wise, 2001: 42–43). Po Baumrindovi (1966: 889–891) klasifikaciji se vzgojne stile deli v tri kategorije, in sicer je ugotovljeno, da so prijaznost in induktivne metode vzgoje rezultirale v optimalnem razvoju otroka, medtem ko avtoritarni in permisivni vzgojni stil pogosto negativno vplivajo na otrokov razvoj (Sanson in Wise, 2001: 42–43).

Sodobna IKT je spremenila način, na katerega otroci in starši komunicirajo, vzdržujejo vezi z drugimi, se učijo o novih stvareh. Današnji otroci in mladina niso nikoli živeli v svetu brez IKT in jo brez težav uporabljajo v namen komunikacije. Uporaba nove tehnologije je omogočila oblikovanje nove oblike starševstva – spletno starševstvo (Saini

idr. 2013: 121). Čeprav se vzdrževanje komunikacije starš–otrok s pomočjo primerne tehnologije lahko uporablja kot alternativa v situacijah, kjer se starša ločita, avtorji trdijo, da ta način interakcije pri vzgoji in socializaciji ne more zamenjati osebne komunikacije iz oči v oči. Virtualni odnos med otrokom in njegovimi starši je najboljši takrat, ko je že v realnem osebnem okolju vzpostavljena dobra komunikacija in jo z virtualno interakcijo le vzdržujejo naprej (prav tam). Podobno kot v preteklosti se družinske vloge danes še vedno do določene mere delijo glede na spol. Odgovornost vodenja družine v glavnem pada na ženske, pri čemer uporabljajo IKT, kot so telefoni, da zagotovijo opravljanje določenih domačih opravil ali kot sredstvo preverjanja in komunikacije z otroki (Chesley, 2006: 592). Diogo idr. (2018: 68) v svoji raziskavi zaključijo podobno, in sicer da je mati tista, ki preživi največ časa z otrokom pri uporabi IKT in zagotovi podporo glede morebitnih vprašanj.

2.2.1 Razlike v uporabi IKT znotraj družin različnih generacij

Glede na povečanje relevantnosti IKT v družinah je pomembno razumeti, kako so te bile sprejete od posameznih članov družin skozi čas. Čeprav prisotnost IKT na domu raste, je vprašanje, ali je sprejetje te IKT individualno ali se dogaja na ravni celotne družine (Chesley, 2006: 588). Z vsako mlajšo generacijo se uporaba IKT poveča. Tako je na primer generacija X močno orientirana na medije, generacija Y je začela z uporabo interneta, generacija Z pa že uporablja IKT na vseh področjih svojega življenja in praktično ne more živeti brez nje (Kolnhofer-Derecskei idr., 2017: 108).

Raziskave iz 50. let 20. stoletja (povz. po McCrindle, 2014: 10), torej v času rojstva baby boomerjev, so pokazale, da je televizija na domu med družinskimi člani omejila ali zmanjšala interakcije, kot so pogovarjanje, šaljenje ali preprosto pripovedovanje o svojem dnevu. Ko je televizija vklopljena, so člani družine, čeprav se zberejo pred televizijo, vseeno izolirani od drugih glede svojih izkušenj. Spet drugi raziskovalci (povz. po McCrindle, 2014: 10) trdijo, da televizija s prikazano vsebino pravzaprav ponuja več možnosti interakcije ali pa celo služi kot sredstvo izogibanja kregu v gospodinjskih, kjer je zaradi majhnega prostora veliko napetosti. S časom je cena televizijskih sprejemnikov

padla in omogočila družinam, da si privoščijo več televizorjev. Poleg televizije je v gospodinjstvih porasla tudi količina drugih oblik IKT, kot so radio, različne oblike IKT za poslušanje glasbe in tudi splet (Singer, 2012: 342). Poleg funkcije komunikacije s širšo družino ali prijatelji družine uporabljajo IKT tudi za upravljanje financ in v izobraževalne namene. Medtem ko si je v času pojava osebnega računalnika tega redkokdo lahko privoščil, je danes računalnik pogosto ena izmed zahtev delodajalca ali učitelja, saj se delo ali šolske naloge včasih podaljšajo na zasebni čas na domu (Chesley, 2006: 592; Romero-Ruiz idr., 2017: 31). Uporaba IKT na domu pri otrocih je v glavnem regulirana s strani staršev. Pri majhnih otrocih so bolj priljubljene manjše oblike IKT, ki jih lahko držijo v rokah. Računalnike in tudi prenosne računalnike smatrajo kot nekaj, kar je samo za starše, saj jih uporabljajo za službo (Chaudron idr., 2018: 33). Starši uporabljajo IKT na različnih področjih svojega tako profesionalnega kot zasebnega življenja, in sicer v namen komunikacije, dobivanja informacij in preživljanja prostega časa. Zaradi tega v nove oblike IKT veliko investirajo, saj menijo, da je IKT uporabna tudi za njihove otroke in se morajo naučiti, kako jo uporabljati (Chaudron, 2018: 44–45).

2.3 Generacija alfa

Velik del prebivalstva nove oblike IKT uporablja pogosto oziroma vsak dan (Eurostat, 2022). V literaturi (povz. po Jha, 2020: 1) je veliko govora o različnih generacijah in njihovi uporabi IKT, posebej pri generacijah Y in Z. Z napredkom digitalnih naprav in IKT se človeštvo razvija iz generacije v generacijo. Naslednik generacij Y in Z, prva prava generacija 21. stoletja, poimenovana *generacija alfa*, je že vplivala na področje potrošništva in sveta IKT (Jha, 2020: 1). Ime mlade generacije je oblikoval raziskovalec generacij Mark McCrindle (2014: 220). Z razlago, da se na številnih področjih imenovanja novih pojmov ali pojavov, ko pride do konca latinske abecede, uporablja grška abeceda, je ta način poimenovanja uporabil tudi McCrindle (prav tam) pri označevanju nove generacije. Namesto da jim pripiše opisno ime, ki opisuje le del celotne generacije in na koncu morebiti etiketira celotno generacijo negativno, izbira imena *generacija alfa*

prikaže generacijo kot nepopisan list, na katerem ona sama lahko izpiše svojo identiteto (McCrindle, 2020: 5). Generacija alfa predstavlja prihodnost, kakršna nas čaka, saj zagotavlja lečo, skozi katero lahko pogledamo desetletje ali več naprej. Čeprav so člani te generacije trenutno v osnovni šoli, bodo kmalu najstarejši člani dosegli polnoletnost in nekateri izmed njih tudi stopili na trg dela (McCrindle in Fell, 2020a: 7; Yurtseven, 2020: 23).

Generacija alfa ne pozna sveta brez IKT, saj živi v svetu, ki ga 24 ur dnevno, sedem dni v tednu, 365 dni v letu obvladuje napredna IKT (Jha, 2020: 3), saj IKT uporablja, še preden jo sploh razume (Chitra, 2020: 46). McCrindle in Fell (2020a: 6) v generacijo alfa vključujeta vse rojene po letu 2010, letu pojava prvega iPada in aplikacije Instagram. Njihovi starši, v glavnem člani generacije Y, tudi sami uporabljajo IKT, ampak se generacija alfa od njih razlikuje po tem, da uporabo tehnologij obvlada veliko hitreje kot njihovi predhodniki. Zaradi tega jih nekateri avtorji poimenujejo digitalni domačini (angl. *digital natives*), povezana generacija (angl. *connected or wired generation*) (Jha, 2020: 3–4). Člani te generacije odraščajo obkroženi z IKT, ki jo upravljajo prek dotika ali govora. Prav zaradi te domačnosti z IKT znotraj sodobne družine se je potencial generacije alfa pri njeni uporabi toliko povečal (dos Reis, 2018: 10; Thamil Selvi idr., 2022: 268). Otroci generacije alfa imajo veliko več vpliva na potrošnjo v družini, kot je to bilo pri prejšnjih generacijah, in na ta način vplivajo na odločitve svojih staršev (dos Reis, 2018: 10).

Generacija alfa naj bi bila največja generacija, ki jo je svet kdaj videl, najbolj bo tehnološko zavestna, najbolj globalno povezana in najbolj vplivna. O generaciji alfa lahko predvidevamo skozi analizo demografije, proučevanje raziskav o njihovih starših ali celo skozi proučevanja članov generacije alfa v njihovi zgodnji dobi. Raziskave (McCrindle, 2014: 225) staršev kažejo, kako so ali bodo otroci vzgojeni, iz česar lahko pridemo do nekaterih zaključkov: pogosto se bodo selili in menjali službe ali kariere in tehnološko bodo dobro oskrbljeni. Zanje so značilni pogosta uporaba aplikacij, povečan čas na zaslonih in kratek razpon pozornosti. V primerjavi z drugimi generacijami bo generacija alfa tudi najbolj kulturno različna. Zaradi pogoste uporabe tehnologije pri komunikaciji generacija alfa nima toliko osebnega stika z drugimi ljudmi kot prejšnje generacije.

Omejen stik z drugimi ljudmi lahko rezultira v nižji čustveni inteligenci pri otrocih (Chitra, 2020: 46).

Po mnenju McCrindla (2014:226) bo generacija alfa presegla generacijo Z glede povprečne stopnje izobraževanja. Zaradi tega bo prišlo do inflacije visokih stopenj izobraževanja in se bodo mejniki prehoda v odraslost še bolj odložili. Ker bodo člani te generacije dlje v sistemu izobraževanja in bodo kasneje stopili na trg dela, bodo finančno v zaostanku (McCrindle in Fell, 2020a: 16). Starši bi morali spodbujati generacijo alfa k vlaganju v prihodnost. Le z vlaganjem v usposabljanje, izobraževanje in pridobivanje življenjskih veščin in interakcijskih spretnosti lahko generacija alfa postane pomembna in samozavestna generacija, pripravljena na prihodnost (prav tam, 17). Pričakovana avtomatizacija na trgu dela zahteva od članov generacije alfa pridobivanje računalniških veščin in kreativnosti, ob tem pa tudi radovednost, prilagodljivost in veščine vodenja. Pri tem starši pričakujejo podporo otrokove šole, da zagotovi ali nudi individualizirane priložnosti za izboljšavo otrokovega dobrega počutja (prav tam, 14).

2.3.1 Vzgoja in družinski odnosi

Otroci generacije alfa so že v svojih prvih letih življenja potopljeni v digitalni svet, kjer je IKT sestavni del njihovega vsakdanjega življenja in vpliva tako na njihovo vedenje kot na celotno življenje (dos Reis, 2018: 17). IKT in družina se v dinamiki sodobne družbe nenehno prepletata. Nove oblike IKT so na novo definirale komunikacijske procese znotraj družine in celo spremenile odnos starš–otrok (Romero-Ruiz idr., 2017: 31). Skozi zgodovino so se spreminjali priljubljeni vzgojni stili. Diana Baumrind (1971: 1–2) razlikuje med tremi osrednjimi vzgojnimi stili, ki se v literaturi pri analizi vzgoje uporabljajo še danes: avtoritarni, avtoritativni in permisivni. Avtoritarni starši poskušajo oblikovati, kontrolirati in ovrednotiti vedenje svojega otroka glede na splošno sprejete standarde. Permisivni starši so prijazni in popustljivi, ne poskušajo kontrolirati otroka z različnimi ukrepi ali kaznovati neprimerne vedenja. Avtoritativni vzgojni stil naj bi spadal med ti dve kategoriji. Starši, ki sledijo temu vzgojnemu stilu, so zahtevni in kontrolirajo otroke, ampak so tudi prijazni, racionalni in dovetni za otrokovo komunikacijo. Pedersen (2013:

12–13) trdi, da so za avtoritarni vzgojni stil karakteristična stroga pravila, ki jih otrok mora spoštovati. Permisivni vzgojni stil je ravno nasproten avtoritarnemu vzgojnemu stilu: ni veliko pravil za otroke in tista, ki obstajajo, se ne uveljavljajo ali spoštujejo. Pravila so oblikovana glede na potrebe in pričakovanja od otroka. Avtoritativni starši uveljavljajo pošteno disciplino in se ne zadržujejo pri tem, da pokažejo ljubezen in pozornost otroku (Pedersen, 2013: 13). Na podlagi zgoraj opisane kategorizacije vzgojnih stilov sta leta 1983 Maccoby in Martin (poz. po Estlein, 2016: 2) dodala še zanemarjajoči ali izključujoči vzgojni stil, ki označuje nizko odzivnost, nizek nadzor in nizko zahtevnost. Starši so nevpleteni in pogosto vidijo svojo odgovornost do otroka kot zagotavljanje le njihovih osnovnih življenjskih potreb (prav tam).

Za razliko od preteklosti starši danes niso pod pritiskom, da sledijo enemu priljubljenemu vzgojnemu stilu. Zaradi široke raznolikosti kultur in ozadja otrok v 21. stoletju ne obstaja en dominantni vzgojni stil, ki naj bi mu vsi sledili. Razvoj in implementacija IKT v vsakdanjem življenju povprečnih ljudi sta dokaj zakomplicirala umetnost starševstva (Pedersen, 2013: XI). Zaradi številnih družbenih sprememb in spremenjenega otroštva z obiljem IKT bo fizični razvoj generacije alfa hitrejši v primerjavi z drugimi generacijami. Poleg fizičnega razvoja se bodo tudi družbeni, duševni in izobraževalni razvoj začeli prej. Zaradi tega in želje po čim višji stopnji izobraževanja se bo adolescence ne le začela prej, ampak bo tudi precej podaljšana. To bo v breme njihovim staršem, ki bodo morali dlje skrbeti za svoje odrasle otroke v njihovih poznih dvajsetih letih (McCrandle in Fell, 2020a: 6). Člani generacije alfa močno vplivajo na nakupovalne navade svoje družine, saj so iz vseh zaslonov, ki jih uporabljajo, bombardirani s številnimi oglasi (McCrandle in Fell, 2020a: 7). Novi izzivi za starše generacije alfa se nanašajo na odvisnost, spletno ustrahovanje (angl. *cyberbullying*) in upravljanje otrokom primernih vsebin. Čeprav se današnji starši soočajo z edinstvenimi izzivi, je njihovo starševstvo v celoti oblikovano v sodobnem času vseprisotne IKT in imajo tudi oni določene veščine za ukvarjanje z njo (McCrandle in Fell, 2020a: 17).

Starši se zavedajo negativnih vplivov prekomerne uporabe IKT pri otrocih, kot so izolacija in nedružabnost ter tudi pomanjkanje življenjskih veščin. Ne glede na te in številne druge

spremembe določene temeljne karakteristike odnosa starš–otrok še vedno obstajajo. Ker so mladi starši zaposleni in delajo več kot generacija pred njimi, se morajo tudi njihovi starši, torej otrokovi stari starši, navajati na IKT kot del otrokovega vsakdanjega življenja (McCrinkle in Fell, 2020a: 17). Obstajata dve osrednji dimenziji starševstva: starševska podpora in starševska kontrola. Starševska podpora se nanaša na čustveno povezanost starša in otroka, ki zajema vključenost staršev, sprejemanje otroka, čustveno razpoložljivost, toplino in odzivnost. Starševska kontrola se deli na psihološko in vedenjsko kontrolo. Skozi vedenjsko kontrolo starši upravljajo obnašanje otroka: uveljavljanje zahtev in pravil, disciplina, kontrola z nagradami in kaznimi. Določena količina vedenjske kontrole pozitivno vpliva na otrokov razvoj, medtem ko ima premajhna ali prevelika količina vedenjske kontrole pogosto negativne razvojne izhode. Skozi psihološko kontrolo starši poskušajo manipulirati z otrokovimi mislimi in občutki. Ker je ta oblika kontrole vsiljiva, so njeni izhodi skoraj izključno negativni (Kuppens in Ceulemans, 2018: 169). V času pandemije covid-19 so starši morali bolj resno kot kadarkoli prej prevzeti vlogo vodje otroka pri njegovem izobraževanju, h kateremu je otrok pristopal od doma (Ziatdinov in Cilliers, 2021: 2).

Ker današnji otroci odraščajo v okolju, kjer je nemogoče zaobiti različne oblike IKT in sfero virtualne skupnosti, jih je treba usmeriti k temu, da postanejo medijsko in informacijsko pismene osebe. Zato je jasno, da je mediacija staršev danes potrebna bolj kot kadarkoli prej. Mediaciji staršev pripadajo vsi postopki in vse strategije, s katerimi starši vplivajo na digitalne navade njihovih otrok (Naab, 2018: 93). Pri opazovanju uporabe televizije je Nathanson (1999: 125) oblikoval tri oblike mediacije staršev, in sicer: aktivno mediacijo, restriktivno mediacijo in skupno uporabo (angl. *coviewing*). Številni avtorji (Naab, 2018; Zaman, 2016; Jiow idr., 2017) zgoraj omenjeno kategorizacijo uporabljajo pri opazovanju različnih oblik IKT v družini. Starši se udeležujejo v aktivni mediaciji, ko otrokom pojasnjujejo in z njimi razpravljajo o uporabi različnih oblik IKT. Ta strategija se nanaša tako na pozitivne kot na negativne in nevtralne argumente glede uporabe IKT. Aktivna mediacija povečuje otrokovo razumevanje različnih oblik IKT in vsebin, do katerih prek nje dostopajo, podpira kritično razmišljanje o njeni uporabi in ovira agresivno obnašanje. Restriktivna mediacija opisuje strategijo,

ki regulira otrokovo uporabo IKT skozi različna pravila, ki se nanašajo na pogostost uporabe IKT in/ali je določena oblika IKT otroku sploh dovoljena. Pravila te strategije opisujejo, kako dolgo, kaj in kdaj otrok lahko uporablja IKT. Čeprav ta strategija rezultira v zmanjšani izpostavljenosti tveganju IKT, njeni zmanjšani uporabi in tudi manj agresivnih otrocih, lahko povzroči učinek prepovedanega sadja, ki bo na koncu rezultiral v nasprotnem učinku. Skozi skupno uporabo IKT starši nadzirajo otrokovo uporabo le-te in ga vodijo skozi protiukrepe, če je to potrebno. V glavnem se odvija neverbalno, saj souporaba s starši lahko signalizira starševsko odobritev medijske vsebine.

3 IKT PRI NAJMLAJŠIH GENERACIJAH

V primerjavi z značilnostmi mladine v preteklosti je prišlo do sprememb teh značilnosti pri mladini, vendar se to ni zgodilo postopoma, ampak je prišlo do temeljnega preloma v govoru, oblačilih, stilu, obnašanju. Ta sprememba se je zgodila zaradi hitrega prihoda IKT v poznih desetletjih 20. stoletja, ki je na oblikovanje novih generacij vplivala toliko, da se zdi, da možnost vračanja na predhodno stanje ne obstaja (Prensky, 2001: 1). Mlade generacije, rojene po letu 1983, so bile vedno izpostavljene virtualni realnosti: so v koraku z novimi IKT, rutinsko nadgrajujejo in posodablajo osebno IKT ter jih ne interesirajo načini komunikacije, ki ne vključujejo spleta (Kincl in Štrach, 2021: 30). Z generacijo Z ali iGeneracijo je pametni telefon hitro postal najbolj priljubljena in tudi najbolj uporabljana oblika IKT, še posebej med letoma 2011 in 2012, ko so bili člani te generacije najstniki. Zaradi širokega dostopa do interneta se generacijo pogosto imenuje iGeneracija, pri čem 'i' pomeni internet. Vsakdanje izkušnje, ki jih posamezniki te generacije imajo, se zelo razlikujejo od vsakdanjih izkušenj generacije pred njimi (Twenge, 2017: 2–14). Različni pogledi in način uporabe IKT določajo, kateri kategoriji posamezna generacija pripada (Kincl in Štrach, 2021: 31).

Ko enkrat pride do oblikovanja nove generacije, je zelo pomembno ugotoviti, zakaj se je to zgodilo. Kulturna sprememba pogosto najbolj vpliva na najmlajše posameznike in se šele potem razširi na starejše posameznike. Najboljši primer tega so pametni telefoni, ki jih uporabljajo vsi, ne glede na starost, vendar so pri najmlajših generacijah neobhodni (Twenge, 2017: 2–14). Vseprisotna IKT in količina interakcije mladine z njo je rezultirala v spremembi načina, na katerega mladi razmišljajo in ponotranjijo nove informacije (Prensky, 2001: 1). Glede na to Prensky (2001: 1–2) razlikuje med digitalnimi domačini in digitalnimi imigranti. Digitalni domačini so tisti, ki jim je uporaba IKT kot materni jezik, medtem ko jim digitalni imigranti poskušajo slediti, vendar IKT uporabljajo precej počasi in se poslužujejo nekoliko drugačnega besedišča kot digitalni domačini (Kincl in Štrach, 2021: 32). Prensky (2001: 2) opozarja na dejstvo,

da so v izobraževanju digitalni imigranti tisti, ki poučujejo digitalne domačine, kar lahko postane problem, saj digitalni imigranti govorijo zastarel digitalni jezik. Tu lahko pride do uporabe izrazov, ki jih druga kategorija ne razume.

Glede na zgoraj omenjeno kategorizacijo (Prensky, 2001: 1–2) je McCrindle (2014: 55–58) izvedel analizo odnosa generacij do digitalnega sveta in ugotovil, da obstajajo tri kategorije:

- 1) digitalni opazovalci: tej kategoriji pripadajo builderji, ki so bili v času prihoda digitalnih tehnologij že v poznem odraslem obdobju. Vedo, da različne IKT obstajajo, vendar jih uporabljajo zelo redko ali pa sploh ne;
- 2) digitalni transaktorji: tej kategoriji pripadajo baby boomerji, ki so bili že v odraslem obdobju, ko so se IKT pojavile. Čeprav večina sprejema IKT in jo uporablja, vseeno obstajajo še tisti, ki jo sprejemajo kot nujno, vendar je ne uporabljajo, če je ne morajo. Tej kategoriji pripada tudi generacija X, ki je bila v času pojava IKT v najstniškem obdobju in je brez problema sprejela novo IKT. Digitalni transaktorji uporabljajo tehnologijo na praktičen, funkcionalen način za opravljanje nalog. IKT torej uporabljajo kot katero koli drugo orodje;
- 3) digitalni integratorji: novejša generacija, kot sta generacija Y in generacija Z, pripadajo kategoriji digitalnih integratorjev. Njihovo celotno življenje je prežeto z uporabo digitalnih tehnologij – že od zgodnjega šolskega obdobja uporabljajo IKT tako na domu kot pri pouku. Generacije digitalnih integratorjev uporabljajo tehnologijo na vseh področjih svojega življenja, in sicer imajo dostop do vsega, kar jim je pomembno, prek pametnih telefonov. Glede na vpetost tehnologije v vse dele njihovega življenja generacija alfa pripada tudi kategoriji digitalni integratorji.

Čeprav so člani generacije Y smatrani kot prvi digitalni domačini, je generacija Z ta, ki celo svoje življenje živi znotraj digitalnega obdobja in ga tudi svoje družbene stike vzdržuje prek družbenih medijev namesto osebne interakcije oči v oči (Marron, 2015: 123). Starost, v kateri posameznik prvič uporablja IKT, določa, kako je ta vključena v njegov življenjski stil (McCrindle, 2014: 16).

3.1 Pozitivne in negativne strani dostopnosti IKT

Predšolski otroci kažejo hiter razvoj motorike in jezika ter kognitivni, družbeni in čustveni razvoj. Skupaj s celotno globalno družbo se tudi pri otrocih število tistih, ki uporabljajo IKT na zaslonih, hitro povečuje. S povečanjem časa, ki ga otroci preživijo pred zasloni, se čas igre in fizičnih aktivnosti zmanjšuje. Tablice z zasloni na dotik, ki imajo interaktivne aplikacije, privlačijo otrokovo pozornost in jim ponujajo določeno sodelovanje in zabavo. Vendar pa uporaba tablic z zasloni na dotik lahko pozitivno ali negativno vpliva na otrokovo zdravje in razvoj (Lin idr., 2017: 457). Nekatere spremembe, do katerih pride pri oblikovanju novih generacij, so lahko pozitivne, negativne ali oboje. Pomembno je razumeti, da ne obstaja en sam vzrok spremembe, ampak jo povzročata kombinacija vzgoje, IKT, medijev, izobraževanja in podobno. Tako kot se spreminjajo kulture, se tudi generacije spreminjajo z njimi (Twenge, 2017: 14). Razvoj in vsakodnevna uporaba računalnikov in interneta spremljata nenehno poudarjanje prednosti in slabosti, zlasti glede otrok in mladih. Kot prednost se kaže poudarek na dostopnosti informacij, izobraževalnih in zabavnih vsebin, možnem hitrem in globalnem komuniciranju, novih možnostih izobraževanja, poslovanju, veliki svobodi izbire in izražanja, novih možnostih personalizacije različnih vsebin, lažjem sodelovanju, inovativnosti, ustvarjalnosti in hitrosti. Po drugi strani pa kot slabosti izstopajo tveganja zasvojenosti, debelosti, izgube socialnih veščin in posledično zmedenosti zaradi preveč informacij, sovraštvo, spletno ustrahovanje, nasilje, kršenje zasebnosti in tveganja nevarnosti pedofilije (Nikodem idr., 2014: 212).

Starši so zaskrbljeni, kako bo nenehna uporaba IKT vplivala na otrokove možgane, občutke in odnose (Twenge, 2017: 15). Skozi uporabo IKT z zasloni na dotik otroci vadijo uporabo svojih prstov ter se s tem spoznajo s svojimi prsti in rokami. Ker uporabljajo le prste, so možnosti za poškodbo veliko manjše, kot ko se otrok igra ali sodeluje v fizični aktivnosti (Daud idr., 2022: 3). Uporaba IKT omogoča otroku, da se že od zgodnje dobe navadi na dejstvo, da se sodobna IKT ves čas spreminja in nadgrajuje, in bo tako otrok pripravljen pravočasno pridobiti veščine za uporabo nove IKT. Tudi z uporabo družbenih omrežij otrok razvija čustvene vezi z vrstniki in oblikuje svojo lastno spletno identiteto.

V primerjavi z uporabo starejših otroci ne uporabljajo družbenega omrežja z namenom spoznavanja novih ljudi, ampak z namenom vzdrževanja obstoječih družbenih vezi, pri čemer njihova spletna življenja zrcalijo družbene vezi v realnem svetu. Sodobne video igrice so narejene tako, da čustveno, družbeno in vizualno stimulirajo otroke, zaradi česar otroci razvijejo odlično pozornost na detajle, koordinacijo roka–oči in tudi taktike preživetja (Hatch, 2011: 10-12). IKT je dobra, če je uporabljena pravilno. Z uvajanjem IKT na domu je izbrisana bariera, ki je nekoč omejevala dostop do znanja. Splet ponuja neomejeno virov informacij in pa tudi lažje povezovanje z oddaljenimi mentorji ali vrstniki s podobnimi interesi (Siegle, 2017: 232). IKT, ki je inkorporirana v izobraževanje, pospeši in obogati osnovne veščine. Ena izmed pomembnih prednosti IKT je, da pripravlja udeležence izobraževanja, da postanejo prihodnja delovna sila, saj je vedno več služb, ki zahtevajo veščine pri uporabi IKT. IKT pri današnji delovni sili ni več luksuz, ampak je postala potreba, saj so za učinkovito funkcioniranje danes številna podjetja odvisna od IKT (Hatch, 2011: 5–9).

Namesto da otroci raziskujejo svoje okolje, večino časa preživijo z IKT na dotik. IKT na dotik je s svojo interaktivnostjo spremenila način, na katerega se otroci igrajo, učijo in komunicirajo (Daud idr., 2020: 3). S preveliko uporabo IKT lahko otroci postanejo preveč odvisni od nje. Pogosto se obračajo na pametne telefone ali druge podobne oblike IKT v iskanju odgovora, tudi če je to enostavna enačba iz matematike ali pa preverjanje črkovanja. Čeprav te možnosti IKT omogočajo otrokom več časa za bolj kreativne aktivnosti, ovirajo otrokov izobraževalni razvoj. V preteklosti so se otroci za odgovor morali potruditi in ga poiskati v enciklopedijah ali slovarjih ter je bilo bolj verjetno, da bo to znanje otrok ponotranjil (Alghamdi, 2016: 6–7). S prekomerno uporabo interaktivne IKT pri današnjih otrocih ta povzroča težave tudi pri motoričnem razvoju (Daud idr., 2020: 3). Številne vsakdanje aktivnosti vključujejo veščine obeh rok (Lin idr., 2017: 458). Motorični razvoj otroka temelji na motoričnih izkušnjah, ki jih je v otrokovem življenju vse manj. V interakciji z objekti v svojem okolju se otroci učijo koordinacije, motorike, stabilnosti sklepov, mišične moči, vidne percepcije in sposobnosti dotika. Uporaba IKT na dotik zmanjšuje potrebo po teh veščinah, saj vključuje le kretnje prstov (Daud idr., 2020: 3). Splet med drugim odpira tudi možnosti za zlorabo, kot so nasilje prek spleta,

odvisnost od tehnologiji in gledanje neprimernih vsebin (Siegle, 2017: 232). Hatch (2011: 17) opozarja, da 'zasebnost' na spletu, ni tako zasebna, saj niti nekateri odrasli ne razumejo nastavitve različnih družbenih omrežij, situacija pri otrocih pa je še toliko hujša.

3.2 Trendi uporabe IKT pri otrocih

Kulturne spremembe, ki se oblikujejo že desetletja, so vodile do pojava novih oblik prostočasnih aktivnosti. Aktivnosti, ki se jim posameznik posveti prostovoljno z namenom zabave, sprostitve ali okrevanja (Bugaj, 2021: 124), se pri mlajših generacijah v glavnem nanašajo na gledanje televizije ali uporabo računalnika, zelo malo pa na šport ali rekreacijo (Palinkas, 2022: 3). Otrokova interakcija z IKT je osrednja tema razprav že desetletja (Konca in Koksalan, 2017: 571). Otroci ne razmišljajo o obstoju IKT v njihovem življenju. Zanje je IKT tukaj kot navaden del njihovega življenja. IKT je zanje nekaj, kar povezujejo z odraslimi, to je njeno uporabo vidijo kot priložnost izkusiti svobodo izbire. Tako na primer otroci ne želijo uporabljati IKT, ki je prilagojena otrokom, ampak raje izberejo tisto, ki jo uporabljajo odrasli (Chaudron idr., 2018: 40). S povečano prisotnostjo digitalnih naprav na domu ni presenetljivo, da majhni otroci z lahkoto uporabljajo IKT na dotik (Price idr., 2015: 131). Otroci se zelo dobro zavedajo različnih možnosti, ki jih ponuja posamezna naprava. Otrokom ni toliko pomembna sama naprava kot funkcije, ki jih ima. Zaradi svoje prenosljivosti in funkcionalnosti so tablice in pametni telefoni otrokova prva izbira naprav. Zaradi omejene pismenosti malih otrok so zasloni na dotik tudi pri njih vse bolj priljubljeni. Čeprav je televizija najpomembnejši zaslon s perspektive celotne družine, tablice postajajo vedno bolj priljubljene, saj v primerjavi s televizijo ponujajo tudi video igrice, risanje, poslušanje glasbe itd. (Chaudron idr., 2018: 33).

Price idr. (2015: 132) opozarjajo, da ne obstaja veliko raziskav, ki se osredotočajo na način, na katerega predšolski otroci pridobijo veščine uporabljanja zaslona na dotik. V svoji raziskavi (prav tam) predšolskih otrok ugotovijo, da IKT mora biti uporabljena v kombinaciji s fizičnimi aktivnostmi. Trdijo, da je ena izmed prednosti uporabe IKT v

zgodnjem otroštvu ta, da se otroci naučijo atipične motorike prstov, ki je potrebna za učinkovito uporabljanje IKT v nadaljnjem izobraževanju. Arnott (2013: 99) poudarja, da otrok v interakciji z IKT lahko zavzema eno od naslednjih treh vlog: lastnik (otrok, ki kontrolira IKT), udeleženec (otrok, ki ponuja nasvete glede uporabe IKT) ali gledalec (otrok, ki stoji blizu in opazuje brez sodelovanja). Opozarja, da je pri opazovanju otrokove interakcije z IKT pomembneje opazovati to, kako otrok skozi uporabo IKT sooblikuje svoje okolje in izkušnje, kot pa vpliv, ki ga imajo na oblikovanje njegovih izkušenj nežive stvari. Da bi razumeli, kako je najbolje integrirati IKT v otrokovo vsakodnevno življenje, moramo najprej razumeti, kako ta vpliva na otrokovo socializacijo.

Zdi se, da večina staršev podpira in spodbuja svoje otroke pri uporabi digitalnih naprav. Ker se dostop otrok do vedno bolj naraščajoče količine elektronskih naprav povečuje, ni presenetljivo, da vse več časa preživijo pred zasloni. Uporaba naprav se povišuje s starostjo in nekatere raziskave kažejo, da 8-letni otroci na zaslonih preživijo več kot 5 ur na dan (Jones in Park, 2014: 5, Rideout idr., 2021: 3). Wood idr. (2019: 529) ugotavljajo, da otroci do 8 leta starosti dnevno preživijo 2 uri ob uporabi IKT, medtem ko otroci od 8 do 12 leta starosti ob uporabi IKT preživijo več kot 4,5 ure dnevno. Avstralski starši poudarjajo, da njihovi predšolski otroci (do 5 let starosti) uporabljajo IKT 26 ur na teden (Mantilla in Edwards, 2019: 182). Raziskava, izvedena na Hrvaškem (Šimić Šašić in Rodić, 2021: 168), je pokazala, da predšolski otroci pred zasloni preživijo več kot 2 uri na dan med tednom in 3 ure med vikendom. Konca (2021: 1102) v svoji raziskavi ugotavlja, da 49,66 % otrok uporablja IKT, ko so sami, 34,58 % jih uporablja IKT z odraslo osebo in 15,76 % jih uporablja IKT s svojimi vrstniki. Učinkovita nadzorovana uporaba IKT pri otrocih lahko skozi skupno rabo zbliža otroke z njihovimi brati in sestrami ali vrstniki ali pa otroke z njihovimi starši (Dore in Zimmermann, 2020: 1). Poleg tega je lahko spremljevalno vedenje staršev posredovalna strategija za uravnavanje uporabe IKT pri otrocih, skozi katero se otroci učijo njene pravilne uporabe (Konca, 2021: 1105). Roje Đapić idr. (2020: 47) pojasnjujejo, da je pri raziskovanju pogostosti in količine uporabe IKT pri otrocih pomembno imeti v mislih IKT, ki je uporabljan v ozadju, ali več paralelnih oblik IKT. Konca (2021: 1097) pojasnjuje, da sta bila televizija in računalnik zelo

priljubljena med otroki po letu 2000, vendar so naprave z zasloni na dotik postale bolj priljubljene po letu 2010. Jones in Park (2014: 6) pojasnujeta naraščajočo priljubljenost naprav z zasloni na dotik, s tem da se otroci vse bolj zgodaj povezujejo na splet. Avtorja (prav tam) opozorita, da splet hitro postaja vgrajen v otrokovo vsakodnevno življenje in s tem tudi bistveni del njihovih aktivnosti. Eyimaya in Irmak (2021: 27) trdita, da so aktivnosti, ki vključujejo zaslon, pri otrocih in adolescentih toliko priljubljene in absorbirajoče, da si oni sami ne znajo učinkovito omejiti časa za takšne aktivnosti. Ko starši prenehajo omejevati, koliko časa lahko otrok preživi pred zasloni ali se ne držijo pravil, ki so bila postavljena v ta namen, se navade glede dolgotrajnosti uporabe IKT hitro spremenijo in včasih popolnoma zamenjajo druge vsakdanje aktivnosti.

Chauldron idr. (2018: 34) razlikujejo štiri kategorije digitalnih aktivnosti, ki se jih otroci udeležujejo: za sprostitev in zabavo, za pridobivanje informacij in učenje, za izražanje svoje kreativnosti in za komunikacijo. Najpogostejše oblike sprostitve in zabave so spletni videi in video igrice. Gledanje videov je zelo priljubljeno zaradi občutka kontinuitete, ki se oblikuje zaradi avtomatske produkcije naslednje epizode. Večina otrok, mlajših od 8 let, ve, da povezava z WiFijem bistveno poveča izbiro videov, ki jih lahko gledajo. Otrokom so tudi bolj zanimive video igrice, ki so zabavne. Pogosto uporabljajo video igrice, ko starši potrebujejo nekakšno varno animacijo zanje, na primer, ko potujejo ali morajo nekje dolgo čakati. Nekaterim otrokom je igranje video igric del njihove vsakdanje rutine, medtem ko je drugim to del družinskih aktivnosti. Lorenz in Kapella (2020: 7) pojasnujeta, da so otroci do 8 leta starosti tisti, ki uporabljajo IKT večinoma za sprostitev in zabavo. V tej starostni dobi najbolj priljubljeni načini zabave vsebujejo gledanje videov ali televizijskih programov. Uporaba IKT se pri otrocih z namenom izobraževanja najpogosteje uporablja pri iskanju informacij, vezanih na domače naloge. Uporabljanje IKT z namenom učenja je prisotno tudi pri nekaterih aplikacijah, namenjenih prav za to, vendar so te bolj priljubljene, če vsebujejo določeno tekmovalnost (Chauldron idr., 2018: 35). Otroci, ki so pravkar začeli hoditi v šolo, redko iščejo informacije na spletu ali jih uporabljajo za domače naloge. Osnovnošolski otroci imajo pri uporabi IKT v izobraževalne namene raje edukativne igre, ki vsebujejo določeno stopnjo kreativnosti, kot na primer Minecraft (Lorenz in Kapella, 2020: 7). Kreativnost se

v uporabi IKT odraža različno glede na starost otroka. Mlajši otroci na digitalnih napravah bolj uporabljajo aplikacije za risanje, medtem ko tiste, ki bodo kmalu ali so že začeli hoditi v osnovno šolo, bolj zanima fotografiranje ali snemanje videov. Kreativnost se prikazuje tudi skozi različne video igrice, kjer mora otrok oblikovati svojega avatarja ali pa celo hišo oziroma naselje, odvisno od igrice. Nekateri otroci uporabljajo IKT za komuniciranje s svojimi starši ali z oddaljenimi sorodniki. Tisti, ki imajo lastni pametni telefon, lahko tudi sami komunicirajo z drugimi prek različnih aplikacij, brez posredovanja ali pomoči starša. Komunikacijski vidik uporabe IKT vključuje tudi prisotnost otroka na družbenih omrežjih. Avtorji opozarjajo, da ima šest od desetih otrok, starih 6–7 let, svoj Facebook profil, ki so jim ga oblikovali njihovi starši ali pa celo otroci sami v želji po povezovanju s svojimi vrstniki (Chaudron idr., 2018: 36–37).

3.2.1 IKT pri najmlajših generacijah na Hrvaškem

Raziskave kažejo hitro povečanje dostopnosti in izpostavljenosti otrok digitalni tehnologiji. Odstotek otrok v Ameriki, ki imajo dostop do mobilnih telefonov, se je od leta 2011 do leta 2015 povečal z 52 % na 96,6 % (Šimić Šašić in Rodić, 2020: 168). S primerjavo teh podatkov in podatkov raziskave, ki so jo leta 2017 izvedli Roje Đapić idr. (2020), Šimić Šašić in Rodić (2020: 168) ugotavljata, da je na Hrvaškem stanje podobno, saj skoraj ne obstaja gospodinjstvo s predšolskimi otroki, ki nima televizije, mobitela ali računalnika. Roje Đapić idr. (2020: 49–50) skozi raziskavo med vrtčevskimi otroki od 18 mesecev do 7 leta starosti ugotovijo, da ima 99,8 % gospodinjstev televizijo, 99,8 % mobitel in 98 % računalnik ali laptop, medtem ko ima 79,3 % gospodinjstev tablico in 37,3 % igralno konzolo. Povprečno število digitalnih naprav v gospodinjstvu je šest. Vsi otroci uporabljajo vsaj eno elektronsko napravo, pri čemer jih 97,2 % gleda televizijo, več kot dve tretjini jih uporablja mobitel ali tablico, 60 % jih uporablja računalnik in ena četrtnina jih uporablja igralne konzole. Glede dolgotrajnosti uporabe elektronskih naprav otroci med tednom uporabljajo različne elektronske naprave 2,4 ure, medtem ko jih med vikendom uporabljajo nekoliko več, in sicer 3 ure (prav tam). Rezultati raziskave (Šimić Šašić in Rodić, 2020: 168), izvedene leta 2020, kažejo podobne ugotovitve. Roje Đapić idr. (2020: 52) opozarjajo, da je največji skok začetka uporabe IKT pri otrocih med prvim

in drugim letom starosti otroka. To pojasnjujejo s prekinitvijo porodniškega dopusta starša, spremembo strukture vsakdanjega življenja in utrujenostjo staršev, ki uporabljajo IKT za otrokovo zabavo. Chaudron idr. (2018: 107) trdijo, da je na Hrvaškem med otroki do 8 leta starosti prevladujoča oblika IKT gledanje televizije, ki je še vedno najdostopnejši medij in najbolj prisoten v življenju otrok, ki so bili vključeni v vzorec. Prav tako ugotavljajo, da uporaba tablic ni tako razširjena, kot je bilo pričakovano. Le polovica družin, ki je bila vključena v raziskavo, ima tablico in le v štirih jih otroci smejo uporabljati, poleg tega v dveh od družin, ki imajo tablico, to ni naprava, ki jo otroci uporabljajo najpogosteje.

Vsak drugi starš pogosto ali vedno omogoča dostop do majhnih zaslonov, da se otrok zabava, medtem ko skoraj polovica staršev to dela, da bi se otrok česa naučil. Avtorji (Roje Đapić idr., 2020: 52–55) opozarjajo na dejstvo, da več kot 60 % staršev včasih ali pogosteje otrokom omogoča uporabo elektronskih naprav, da pritegnejo/zasedejo njihovo pozornost, kar vidijo kot nekaj občasno razumljivega, ampak dolgoročno škodljivega za otroka. Enostavnost dostopa do digitalnih naprav skupaj z njihovim obsežnim trženjem pri starših rezultira v občutku prisile, da vključijo IKT v vsakdanje življenje (Kotrla Topić idr., 2019: 1). Poleg zgodnje uporabe elektronskih naprav pri otrocih avtorji opozarjajo tudi na uporabo elektronskih naprav v času kosila in tik pred spanjem. Devet od deset staršev je izjavilo, da njihov otrok vsaj včasih uporablja elektronske naprave pred spanjem, medtem ko elektronske naprave med kosilom uporablja vsak tretji otrok. Avtorji (Roje Đapić idr., 2020: 52–55) poudarjajo, da navedeni rezultati kažejo na pomembnost edukacije staršev glede uporabe IKT v zgodnjem otroštvu in da je treba delovati preventivno, da bi se preprečile morebitne posledice tega. Kotrla Topić idr. (2019: 5–6) v svoji raziskavi ugotavljajo, da imajo hrvaški starši do IKT ljubezensko-sovražno razmerje. Skrbi jih, da bodo otroci postali odvisni od tehnologije, da se z uporabo IKT otroci manj ukvarjajo z drugimi aktivnostmi, kot je igra zunaj ali s prijatelji, skrbi pa jih tudi vsebina, do katere imajo otroci dostop na spletu. Vsekakor se hrvaški starši tudi zavedajo, da je digitalna pismenost v modernem svetu ključnega pomena in da pozitivno vpliva na otrokov kognitivni razvoj. Starši vidijo IKT kot

koristno pri učenju tujega jezika in lepega vedenja s pomočjo poučnih risank. Večina staršev kot pozitivno stran IKT omenja tudi enostavnost dostopa do informacij.

3.3 Dejavniki vplivanja na uporabo IKT

Novi mediji, kot so internet, pametni telefoni in podobno, »vplivajo na vsakdanje življenje ljudi na različne načine, bodisi v izobraževanju, na delovnem mestu, doma ali na poti« (Lahe in Cupar, 2019: 15). Uporaba interneta je tako pri otrocih kot pri starših povezana z različnimi sociodemografskimi dejavniki. Spol, starost in dohodek so med najpomembnejšimi dejavniki vpliva na uporabo interneta (Akman in Mishra, 2010: 482). Li in Kirkup (2007: 312) v svoji raziskavi ugotavljata, da obstajajo številne spolne razlike glede različnih oblik ukvarjanj z IKT ali spletom, pri čemer so moški tisti, ki se z IKT in internetom ukvarjajo več. V svoji raziskavi Pinto in Poornananda (2017: 431) tudi ugotavljata, da pri uporabi interneta obstaja razlika glede na spol, to je, da se moški ukvarjajo z internetom pogosteje kot ženske. Akman in Mishra (2010: 486) v svoji raziskavi, v katero so bili vključeni delavci v Turčiji, ugotovita, da med spoloma ne obstaja razlika glede na količino uporabe spleta, podobno pa ugotavlja tudi raziskava *Slovenska mladina 2018/2019* (Lahe in Cupar, 2019: 16), ki v raziskavo vključuje mlade, stare od 14 do 29 let. Raziskava *Mladina 2020* (2020: 293) ugotovi različne namene uporabe interneta glede na spol, in sicer ženske porabijo več časa na družbenih omrežjih, medtem ko moški več gledajo videe ali igrajo igrice. Ameriška raziskava (Rideout, 2013: 25), izvedena v vrtcih, navaja, da se edina razlika glede uporabe IKT med spoloma nanaša na video konzole. Natančneje, fantje so tisti, ki več uporabljajo video konzole kot deklice.

Starost je tudi eden izmed pomembnih dejavnikov vpliva na pogostost in količino uporabe spleta. Raziskava *Slovenska mladina 2018/2019* (Lahe in Cupar, 2019: 16), ki vključuje mlade v starosti 14–29 let, ugotavlja, da starost vpliva na uporabo interneta, in sicer da mlajši udeleženci raziskave pogosteje uporabljajo internet za družbena omrežja, komuniciranje s prijatelji in prenašanje glasbe in filmov oziroma poslušanje ali gledanje le-teh. Starejši udeleženci raziskave pa pogosteje uporabljajo spletno

bančništvo, e-pošto, spletno nakupovanje ali iskanje informacij (prav tam). Predšolski otroci med tednom pred zasloni preživijo 2,4 ure, ob koncu tedna pa 3 ure. Natančneje, več kot 2 uri na dan pred malimi zasloni dnevno preživi 50 % otrok v starosti 2–3 let, 60 % otrok v starosti 4–5 let in 71 % otrok v starosti 6–7 let (Šimić Šašić in Rodić; 2021: 168).

Odnos staršev do uporabe IKT pri predšolskih otrocih se razlikuje glede na starost otroka. Natančneje, pri otrocih, starih 2 leti ali manj, je odnos starša do uporabe IKT pri otroku negativen, medtem ko je pri otrocih, starih 6 let, odnos starša do uporabe IKT v glavnem pozitiven (Mikelić Preradović idr., 2019: 139). Uporaba IKT pri starših je pozitivno povezana z uporabo podobnih medijev pri otrocih. To pomeni, da odnos staršev do IKT in njihov način uporabe le-te otroci posnemajo in se tako tudi učijo samoregulacije oziroma tega, kako na pravilen način in ne prekomerno uporabljati IKT (Choe, 2022: 1; Tang idr., 2021: 234). Otroci se skozi opazovanje staršev ter bratov in sester že od najzgodnejše dobe učijo uporabe IKT. Poleg tega bodo z bolj individualizirano uporabo medijev čez dan majhni otroci verjetno gledali in posnemali svoje starše pri uporabi IKT ter na različnih drugih napravah počeli isto zraven staršev (Lauricella, 2015: 11; Konca, 2022: 1105). Ker starši veliko časa preživijo ob uporabi IKT, obstaja izjemno veliko tveganje, da bo tudi otrok, star 3–5 let, veliko časa preživel ob uporabi IKT (Tang idr., 2021: 234). Konca (2022: 1105) v svoji raziskavi opazi tudi povezanost uporabe IKT pri otrocih z uporabo IKT pri starših, in sicer ugotovi, da otroci IKT uporabljajo 3,5 ($\pm 2,5$) ure na dan, medtem ko jo starši uporabljajo 4,5 ure na dan.

Raziskava, ki sta jo izvedli Akman in Mishra (2010: 488), kaže, da udeleženci z višjim dohodkom več uporabljajo internet in druge medije kot tisti z nižjim dohodkom. Ker so starejši tisti, ki imajo v glavnem višji dohodek, trdijo, da je to tudi razlog za večjo uporabo interneta pri starejši skupini udeležencev. Raziskava *Slovenska mladina 2018/2019* (Lahe in Cupar, 2019: 16), ki se ukvarja s proučevanjem mladih, starih 14–29 let, ugotavlja tudi razlike glede uporabe interneta, in sicer tisti z boljšim finančnim statusom pogosteje uporabljajo internet za izobraževanje in delo, medtem ko tisti s slabšim finančnim statusom pogosteje igrajo igre. Pinto in Pootnananda (2017: 434) ugotovita, da obstaja tudi razlika med količino uporabe interneta glede na območje, v katerem posameznik

živi, pri čemer tisti, ki živijo v mestu, več uporablja splet kot tisti, ki živijo v vaseh. Do podobnih ugotovitev pridejo tudi Lopez-Sintas idr. (2020: 7) ter trdijo, da je tako zaradi boljše infrastrukture in večje izbire tehnoloških aktivnosti v mestu kot v vaseh.

Rideout (2013: 25) trdi, da obstaja malo razlik med spoloma glede uporabe IKT pri otrocih do 8 leta starosti, in sicer fantje več igrajo igre na video konzolah. Lorenz in Kapella (2020: 7) trdita, da v osnovni šoli razlike med spoloma v uporabi IKT prevladujejo in da se ta trend nadaljuje, ko otroci odraščajo. Fantki so veliko več usmerjeni na igranje iger, medtem ko dekleta pogosteje raziskujejo informacije. Ko so otroci starejši, se pojavlja tudi razlika med njihovo uporabo družbenih omrežij, in sicer so dekleta veliko več aktivna. Konca in Koksalan (2017: 577) ugotovita, da obstaja razlika med spoloma glede količine uporabe računalnika, in sicer da ga fantje uporabljajo več kot dekleta. Altun (2019: 83) ugotovi, da z vidika njihovih staršev ne obstaja razlika med spoloma glede uporabe IKT pri predšolskih otrocih, starih 4–6 let. Vsekakor pa se namen uporabe razlikuje, in sicer deklice uporabljajo IKT za gledanje videov ali risank, dečki pa za igranje igrice. Do podobnih ugotovitev prideta tudi Brito in Dias (2020: 2), ki trdita, da številni otroci do 8 leta starosti uporabljajo tablice ali pametne telefone ne glede na spol, pri čemer uporaba obeh temelji na aplikacijah, kot so igrice ali YouTube. Vsekakor pa se namen uporabe teh aplikacij med spoloma razlikuje, in sicer dečki več igrajo akcijske in avanturistične igrice ter gledajo risanke o superherojih ali navodila za igranje iger, medtem ko deklice igrajo priložnostne in umetnostne igre, gledajo pa risanke o princeskah ali navodila o mazanju.

Šimiš Šašić in Rodić (2021: 172) navajata, da število otrok v družini pozitivno korelira s časom, ki ga otrok preživi pred televizijo, računalnikom ali igralno konzolo. Do podobnih ugotovitev sta prišli Cingel in Krcmar (2013), in sicer da otroci, ki imajo starejše brate in sestre, pogosteje uporabljajo IKT in tudi bolj zgodaj začnejo z uporabo spleta. Raziskava, ki so jo med predšolskimi otroki izvedli Pogiatzi idr. (2022: 2), ugotavlja, da starši pogosteje dovolijo otrokom uporabo IKT, ko so sami in ko se nimajo s kom igrati ali družiti. Otrokom, ki imajo brata ali sestro, torej pogosteje omejujejo uporabo IKT, saj pričakujejo, da se bodo otroci med seboj družili. Sivrikova idr. (2020: 3970) v svoji

raziskavi ugotovijo, da pravila, ki jih imajo starši glede otrokove uporabe IKT, pri vsakem naslednjem otroku oslabijo. To pomeni, da ko je število otrok v družini večje, se pravila več ne uveljavljajo tako strogo ali pa jih je manj.

Cingel in Krcmar (2013: 384) ugotovita, da stopnja izobrazbe starša nima vpliva na pogostost uporabe izobraževalnih ali neizobraževalnih oblik IKT pri predšolskih otrocih. Novejše raziskave (Šimić Šašić in Rodić, 2021: 172; Bistrić, 2021: 280) kažejo nasprotno ugotovitve, in sicer Šimić Šašić in Rodić (2021: 172) ugotavljata, da otroci staršev z nižjo izobrazbo preživijo več časa ob uporabi IKT, posebej ob uporabi pametnih telefonov in tablic. Bistrić (2021: 280) opazuje televizijo kot najbolj priljubljeno obliko IKT na Hrvaškem in ugotavlja, da obstaja pozitivna korelacija med pogostostjo gledanja televizije pri predšolskih otrocih in stopnjo izobrazbe njihovih staršev. Mukherjee idr. (2014: 1222) ugotovijo, da pri otrocih, katerih matere imajo nižjo stopnjo izobrazbe, ni nobenih ali skoraj nobenih pravil glede uporabe IKT.

3.3.1 Uporaba IKT v času pandemije covid-19

Številni preventivni ukrepi, ki so oblikovani z namenom preprečevanja nadaljnje okužbe s covidom-19, so vplivali na posameznikovo dobro počutje, psihično in fizično zdravje ter tudi na finančno situacijo. Čeprav so številke okuženih in strogost preventivnih ukrepov variirale med različnimi kontinenti, državami in regijami, je pandemija s sabo prinesla številne izzive v družinski dinamiki, odnosih in rutinah (Weeland, 2021: 2). Nefizične aktivnosti in uporaba IKT so se povečale, saj so bili otroci prisiljeni biti doma. Ta novi način življenja je bil še posebej očiten pri otrocih, ki živijo v majhnih stanovanjih. Ker so starši sami uporabljali IKT kot način soočanja s pandemijo, so jo kot način sprostitve uporabljali tudi za zabavo otrok (Eyimaya in Irmak 2021: 24). Čeprav je bila uporaba IKT v času pandemije spodbujana, nekateri avtorji opozarjajo na pomembnost starševske kontrole nad količino uporabe IKT in vsebinami video igrice, ki so eden izmed najpogostejših načinov uporabe IKT (Oliveira idr., 2021: 1). Eyimaya in Irmak (2021: 26) v svoji študiji ugotovita, da v času pandemije otroci porabijo $6,42 \pm 3,07$ ure na dan na zaslonih. Do podobne ugotovitve pridejo tudi Seguin idr. (2021: 3), ki v svoji raziskavi

dokažejo, da se je čas preživljanja pred zasloni pri otrocih povečal za 3 ure. Dejstvo, da strokovnjaki priporočajo, da otrok pred zasloni ne preživi več kot 2 uri na dan, kaže na problematičnost *novega normalnega življenja*. Čeprav je staršem težko držati v ravnovesju osebno življenje, službo in starševske odgovornosti, Eyimaya in Irmak (2021: 28) trdita, da je zelo pomembno vzpostaviti pravila glede uporabe IKT, saj dolga izolacija v kombinaciji z veliko časa na zaslonih lahko rezultirata v problemih s prilagoditvijo po pandemiji.

Pomanjkanje dostopa do aktivnosti na prostem in osebnih družbenih aktivnosti je postalo resen problem pri otrocih, saj postajajo odvisni od tehnologije. Prekomerna uporaba IKT pri otrocih lahko povzroči psihične probleme, pozno zorenje možganov in oslabiljene komunikacijske veščine. Različni vzgojni stili se pri uporabi IKT v času pandemije tudi različno odražajo: avtoritarni stil je asociiran z zmanjšano uporabo IKT, medtem ko je pri drugih vzgojnih stilih značilna povečana uporaba IKT (Seguin idr., 2021: 1). Strategije starševskega posredovanja pri uporabi IKT so v glavnem nastale zaradi strahu pred določenimi negativnimi vplivi na vid, koncentracijo, družbeno obnašanje ipd. Večina staršev vidi digitalno evolucijo kot nekaj neizbežnega, uporabnega, ampak tudi kot izziv, saj se včasih starši sami ne počutijo dovolj sposobni pri uporabi IKT, vsekakor pa IKT vidijo kot priročnega varuha, saj so otroci osredotočeni na zaslon, kar staršem tisti čas omogoči proste roke (Chaudron idr., 2018: 17).

3.4 Vloga staršev

Starši so vzorniki svojim otrokom, ki zrcalijo in prevzemajo vedenje svojih staršev tudi glede njihove uporabe tehnologije (Chaudron idr., 2018: 37). V sodobnem času se vse več spektrov življenja seli v virtualna omrežja skozi uporabo IKT – od izobraževanja otrok do služb staršev. Rezultat tega je sprememba v načinu vzgoje. Starši so namreč danes bolj obveščeni o tem, kaj otroci počnejo čez dan, in se več poslužujejo avtoritarnih vzgojnih praks (Weeland, 2021: 3). Sodobna IKT je na novo definirala komunikacijske procese znotraj družine in dostop do informacij s strani članov družine, spremenila je

celo način družinskega življenja. Zaradi tega je pomembno, da starši zavestno uporabljajo IKT kot pospeševalca komunikacijskih procesov znotraj družine in ne dovolijo njihove slabe uporabe. V ta namen številni starši uporabljajo pametne telefone in takojšnje sporočanje (»instant messaging«) (Romero-Ruiz idr., 2017: 31).

Ker ima veliko otrok doma dostop do IKT, so nekateri starši zaskrbljeni glede njenih možnih negativnih vplivov. S prekomerno uporabo IKT se pogosto povezuje prekomerno konzumiranje nezdrave hrane in posledično tudi debelost pri otrocih, motnje v spalnih navadah, v primerih, kjer je otrok izpostavljen nasilju v medijih, je tudi pri otroku prisotno agresivno obnašanje. Sama uporaba IKT ne škodi razvoju otroka ali njegovemu učenju. Problem nastane, ko se uporaba IKT kombinira z drugimi dejavniki, kot so starševski odnosi in obnašanje, vsebine, ki jih otrok gleda na zaslonih, in druge podobne značilnosti odnosa starša z otrokom. Starši so eni izmed najpomembnejših določevalcev ravni in načina otrokove interakcije z IKT in pri tem igrajo tri pomembne vloge: starš kot posrednik, starš kot učitelj in starš kot vratar (Konca, 2021: 1098). Novi starši se morajo soočiti z vrsto novih tveganj, povezanih s procesi socializacije njihovih otrok, kot so ustrahovanje, kraja identitete, vdor v zasebnost, spolna zloraba itd. (Romero-Ruiz idr., 2017: 32). Otroci imajo dostop do različnih sporočil in slik, ki so včasih v nasprotju s tem, kar jih starši poskušajo naučiti. To pomeni, da starši niso več varuhi znanja, na katere se otroci obračajo, ko imajo kakšno vprašanje, ampak zaradi naraščajoče prisotnosti IKT dobivajo vlogo cenzorja vsebin spleta, kjer otroci iščejo odgovor. Zapisano drugače, otroci se po novo znanje obračajo na splet, ampak ker na spletu obstajajo netočne in včasih tudi nevarne informacije, so starši tisti, ki to morajo regulirati. Pozorni morajo biti na vsebine, do katerih otroci dostopajo prek spleta, in tudi na informacije, ki jim jih posredujejo njihovi vrstniki (McCrinkle, 2014).

Otroci danes živijo bistveno drugače kot njihovi starši in vedo veliko več o IKT, zato je starševska vloga še bolj zahtevna in kompleksna. Zaradi tega je toliko bolj pomembno, da se najprej o uporabi IKT izobražujejo starši in šele potem otroci (Ružić-Baf idr., 2020: 241–243). Čas, ki ga starši preživijo na uporabo IKT, je močno povezan s časom uporabe IKT njihovega otroka (Lorenz in Kapella, 2020: 8). Postavlja se vprašanje, še posebej v

zvezi s predšolskimi otroki, kakšne vedenjske modele in prepričanja bo otrok prevzel in ponotranjil, ko bo opazoval svoje starše in druge ljudi v svojem okolju, ki čedalje pogosteje uporabljajo IKT (Ružić-Baf idr., 2020: 240).

Otrokova uporaba IKT je zrcalo starševske uporabe IKT, zato jo morajo starši uporabljati zavestno. Ker otroci IKT uporabljajo na vseh ravneh svojega življenja, je vloga staršev, da regulirajo otrokovo interakcijo z različnimi oblikami IKT in vsebinami, do katerih dostopajo prek IKT. Zato je zelo pomembno, da se starši izobražujejo o tem, kako otroka naučiti pravilne uporabe IKT.

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 Namen

Namen empirične raziskave je ugotoviti, v kolikšni meri in na kakšen način se otroci, rojeni po letu 2010, na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške ukvarjajo z IKT, in identificirati, kakšen pomen ima IKT v njihovem življenju. Empirična raziskava prav tako ugotavlja, na kakšen način starši razumejo uporabo IKT pri otrocih – ali le kot prostočasna aktivnost ali pa kot način pridobivanja veščin, potrebnih za otrokovo prihodnost.

4.2 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

V empiričnem delu smo si zastavili tri raziskovalna vprašanja, znotraj katerih smo si zastavili hipoteze. Rezultate bomo primerjali z ugotovitvami preteklih raziskav.

RV1: Kakšni trendi uporabljanja IKT so prisotni pri otrocih?

Namen raziskovalnega vprašanja je ugotoviti, kako dolgo, kako pogosto, s katerim namenom in s katero obliko IKT se otroci največ ukvarjajo. Literatura (Price idr., 2015: 131; Konca, 2021: 1097, Roje Đapić idr., 2020: 51) navaja, da otroci vedno mlajši in vedno več časa preživljajo pred zasloni, in to ne le za prostočasne aktivnosti, ampak tudi v izobraževalne namene, ter da imajo raje IKT, ki jo lahko držijo v rokah, na primer pametne telefone ali tablice. V sklopu tega raziskovalnega vprašanja bomo z deskriptivno metodo opisali in analizirali primarne podatke naše raziskave.

RV2: Kako posamezne sociodemografske spremenljivke vplivajo na otrokovo uporabo IKT?

Namen raziskovalnega vprašanja je identificirati dejavnike iz otrokovega okolja, ki vplivajo na njegovo uporabo IKT. Pri raziskovalnem vprašanju bomo vključili dejavnike, kot so število otrok v družini, starost otroka, spol otroka, starost in spol staršev ter izobrazba staršev. V sklopu tega raziskovalnega vprašanja smo si zastavili 12 hipotez, ki jih bomo preverili s pomočjo Spearmanove korelacije in t-testa v programu IBM SPSS Statistics.

H1: Starejši kot je otrok, pogosteje sam uporablja IKT.

H2: Dečki pogosteje uporabljajo računalnike za igranje iger kot deklice.

H3: Deklice pogosteje uporabljajo tablice za pridobivanje informacij kot dečki.

H4: Med spoloma in uporabo pametnih telefonov za zabavo ni statistično značilne razlike.

H5: Med spoloma ni statistično značilne razlike glede uporabe računalnika za pisanje domačih nalog.

H6: Pogostost dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero IKT želi uporabljati in kako dolgo, pozitivno korelira s številom otrok v družini.

H7: Pogostost prepovedovanja uporabe IKT pri otrocih negativno korelira s številom otrok v družini.

H8: Pogostost omejevanja uporabe IKT pozitivno korelira s številom otrok v družini.

H9: Izobrazba starša negativno korelira s količino uporabe IKT pri otrocih.

H10: Izobrazba starša pozitivno korelira z otrokovo uporabo IKT za namen pridobivanja otrokove pozornosti.

H11: Izobrazba starša pozitivno korelira z otrokovo uporabo IKT za namen učenja.

H12: Pogostost uporabe različnih programov za omejevanje uporabe IKT negativno korelira s starostjo starša.

RV3: Kako se uporabljanje IKT razlikuje med staršem in otrokom?

Namen raziskovalnega vprašanja je ugotoviti, ali obstaja razlika med uporabo IKT pri različnih generacijah znotraj družine oziroma ali na splošno večja uporaba IKT pri starših vpliva na povečano uporabo pri otrocih. Raziskovalno vprašanje nam bo tudi dalo vpogled v to, ali je količina uporabe posamezne IKT pri starših pozitivno ali negativno povezana z uporabo iste IKT pri otrocih. Pri raziskovalnem vprašanju se bomo osredotočili na štiri oblike IKT: televizija, pametni telefon, tablica in računalnik. Rezultati raziskovalnega vprašanja bodo primerjani z ugotovitvami preteklih raziskav (Konca, 2021).

H13: Pogostejša uporaba IKT pri starših pozitivno korelira s pogostejšo uporabo tehnologije pri otrocih.

4.3 Raziskovalne metode

Za potrebe naše raziskave smo najprej uporabili deskriptivno metodo, s katero smo opisali stanje raziskav, ki se ukvarjajo z isto ali podobno tematiko. Nato smo uporabili kvantitativno metodo zbiranja podatkov, pri kateri smo izvedli anketo s pomočjo orodja za spletno anketiranje (Google Forms). Anketa je bila izvedena na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške. Vprašalnik, ki je bil uporabljen pri anketi, temelji na vprašalniku, uporabljenem pri preteklih raziskavah (Konca, 2021). Vprašalnik je bil posredovan staršem otrok, rojenih leta 2010 ali kasneje, ki so ga izpolnili anonimno. Prvi del vprašalnika se nanaša na sociodemografske značilnosti respondentov in njihovih otrok. Drugi del vprašalnika vsebuje 9 vprašanj zaprtega tipa in lestvice stališč za preverjanje pogostosti (Likertov tip). Zbiranje podatkov je potekalo na nivoju inferenčne statistike.

4.3.1 Vzorec

Raziskovalni vzorec raziskave predstavljajo starši s stalnim prebivališčem na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške, ki imajo enega ali več otrok, rojenih leta 2010 ali kasneje. V anketi je uporabljen priročni (naključni) vzorec. Staršem je bilo skupaj s povezavo do vprašalnika posredovano tudi navodilo, da ga izpolni le eden od staršev za vsakega otroka posebej. Pričakovano število odgovorov je bilo 250. Končni vzorec je sestavljen iz 274 respondentov (tabela 4.1), ki so vprašalnik izpolnili v celoti. Število respondentov, ki vprašalnika niso izpolnili v celoti, ni zabeleženo.

V raziskavo je bilo vključenih 274 anketirancev, in sicer 20,4 % moških in 79,6 % žensk. 76,6 % staršev je rojenih med letoma 1975 in 1990, kar jih bolj ali manj uvrsti v generacijo Y, ki jo dos Reis (2018: 9) uvrsti med leti 1978 in 1989, McCrindle (2014: 11) pa med leti 1980 in 1994. Približno tretjina anketiranih staršev ima srednješolsko izobrazbo (35,4 %), približno tretjina visoko (35,4 %) in približno četrtina višjo izobrazbo (24,8 %). Vzorec otrok, katerih starši so bili vključeni v raziskavo, je uravnotežen, in sicer 50,4 % fantkov in 49,6 % deklic. Povprečna starost otrok je 7–8 let, pri čemer je največ otrok rojenih leta 2011 (13,1 %). Otroci do vključno leta 2015 obiskujejo šolo, zato sklepamo, da približno dve tretjini otrok obiskuje šolo (64,6 %). Največji delež otrok ima sorojenca (60,2 %), približno četrtina otrok pa je edincev.

Tabela 4.1: Opisna statistika sociodemografskih spremenljivk vzorca

		Število (f)	Strukturni odstotki (f %)
Spol starša	Moški	56	20,4
	Ženski	218	79,6
	Skupaj	274	100
Leto rojstva starša	Pred 1975	14	5,1
	1975–1980	72	26,3
	1981–1985	76	27,7
	1986–1990	62	22,6
	1991–1995	36	13,1
	1996–2000	7	2,6
	2001–2005	1	0,4
	2006 in pozneje	6	2,2

	Skupaj	274	100
Stopnja izobrazbe starša	Osnovnošolska izobrazba	4	1,5
	Srednješolska izobrazba	97	35,4
	Višja izobrazba	68	24,8
	Visoka izobrazba	97	35,4
	Doktorat	8	2,9
	Skupaj	274	100
Spol otroka	Moški	138	50,4
	Ženski	136	49,6
	Skupaj	274	100
Leto rojstva otroka	2010	27	9,9
	2011	36	13,1
	2012	34	12,4
	2013	25	9,1
	2014	28	10,2
	2015	27	9,9
	2016	20	7,3
	2017	13	4,7
	2018	16	5,8
	2019	9	3,3
	2020	22	8
	2021	13	4,7
	2022	4	1,5
	Skupaj	274	100
Število bratov in sester	Nima	74	25,9
	1 brat ali sestra	165	60,2
	2 brata ali sestre	30	10,9
	3 brati ali sestre	8	2,9
	Več kot 3 brati ali sestre	0	0
	Skupaj	274	100

4.3.2 Izvedba ankete

Anketiranje staršev je potekalo med 20. avgustom in 20. septembrom 2022. Zaradi dostopnosti kontaktov so bili v vzorec najprej vključeni starši, katerih otroci obiskujejo enega izmed programov zasebne šole tujih jezikov Didasko, d. o. o. Dejstvi, da se šola nahaja v dveh osrednjih mestih Medžimurskega okrožja (Čakovcu in Prelogu) in da programe obiskujejo otroci iz vseh koncev tega okrožja, nam omogočata enakomerno

razporeditev udeležencev. Od približno 800 udeležencev različnih programov te šole je približno tretjina otrok, rojenih leta 2010 ali kasneje. Pri vzorčenju smo za pomoč zaprosili ravnateljico in vodje pouka te šole, tako da smo povezavo do vprašalnika in navodila najprej poslali njim s prošnjo, da jih prek učiteljev posameznih programov posredujejo staršem otrok, vključenih v program. Povezava do spletnega vprašalnika je bila posredovana staršem prek družbenih omrežij (Facebook), aplikacij za sporočila (Viber in WhatsApp) in elektronske pošte z navodilom, da ga izpolni eden od staršev, in sicer za vsakega otroka, rojenega leta 2010 ali kasneje, posebej. Vprašalnik je bil nato posredovan tudi prek družbenega omrežja Facebook, in sicer je bil objavljen na straneh Facebook skupin *Čakovčanke i Čakovčanci*, *Općina Šenkovec* in *Međimurske mame & trudnice*. Staršem je bila posredovana povezava do spletnega vprašalnika z navodilom, da ga posredujejo tudi dalje drugim staršem z namenom pridobivanja večjega števila odgovorov. Zaradi slabega odziva smo vprašalnik še enkrat posredovali ravnateljici šole tujih jezikov in objavili na straneh Facebook skupin.

Pridobljene podatke smo analizirali s pomočjo programa IBM SPSS Statistics in nato preverili hipoteze. Pri analizi smo podatke primerjali z rezultati raziskave, iz katere smo prevzeli vprašalnik (Konca, 2021). Z metodo analiziranja primarnih podatkov smo preverili raziskovalna vprašanja.

4.3.3 Postopek obdelave podatkov

Preden smo podatke analizirali v programu IBM SPSS Statistics, smo jih v programu Word Excel kodirali. Pri vprašanjih 1 (spol starša) in 4 (spol otroka) smo vse odgovore 'moški' spremenili v '1' in vse odgovore 'ženska' v '2'. Pri drugem vprašanju (leto rojstva starša) smo kodirali spremenljivko tako, da je vrednost 1 zajemala leta rojstva 2006 in pozneje, vrednost 2 od 2001 do 2005, vrednost 3 od 1996 do 2000, vrednost 4 od 1991 do 1995, vrednost 5 od 1986 do 1990, vrednost 6 od 1981 do 1985, vrednost 7 od 1975 do 1980 in vrednost 8 rojene pred letom 1975. Pri tretjem vprašanju smo stopnjo izobrazbe starša kodirali tako, da smo z vrednostjo 1 označili osnovnošolsko izobrazbo, z vrednostjo 2 srednješolsko, z vrednostjo 3 višjo in z vrednostjo 4 visoko izobrazbo ter z

vrednostjo 5 doktorat. Letnice rojstva otroka smo kodirali tako, da smo letnici 2022 pripisali vrednost 1, letnici 2021 vrednost 2 in tako naprej vse do letnice 2010, ki smo ji pripisali vrednost 13. Nadalje smo pri spremenljivki 'število bratov in sester' kodirali odgovore tako, da je vrednost 1 zajemala tiste, ki nimajo bratov ali sester, vrednost 2 tiste z 1 bratom ali sestrom, vrednost 3 tiste z 2 bratoma ali sestrama, vrednost 4 tiste s 3 brati ali sestrami in vrednost 5 tiste z več kot 3 brati ali sestrami. Pri vprašanjih, s katerimi smo preverjali, kako dolgo starši in otroci uporabljajo IKT, smo z vrednostjo 1 označili 0 minut, z vrednostjo 2 do 30 minut, z vrednostjo 3 od 30 do 60 minut, z vrednostjo 4 od 1 do dve uri, z vrednostjo 5 od 2 do 3 uri in z vrednostjo 6 več od 3 uri. Na koncu smo pri ostalih vprašanjih, ki preverjajo pogostost, na Likertovi lestvici označili odgovor nikoli z vrednostjo 1, redko z vrednostjo 2, včasih z vrednostjo 3, pogosto z vrednostjo 4 in vedno z vrednostjo 5.

4.4 Omejitve raziskave

Vprašalnik je zaradi lažje analize podatkov omejen na vprašanja zaprtega tipa in lestvic stališč za preverjanje pogostosti (Likertov tip), kar omejuje starše glede pojasnjevanja njihovih odgovorov ali izražanja lastnega mnenja glede uporabe IKT pri otrocih. Poleg tega kot omejitev raziskave lahko navedemo možnost, da otroci uporabljajo IKT pogosteje, ko niso zraven staršev, na primer v šoli ali ko so sami doma, saj starši tudi zaradi službenih in drugih obveznosti niso neprestano v bližini svojih otrok. Prav tako otroci lahko uporabljajo različne oblike IKT, ko so pri prijateljih, na primer gledajo televizijo ali uporabljajo prijateljev računalnik, in se starši tega ne zavedajo, pa o tem niti ne poročajo v raziskavi. Obstaja tudi možnost hkratne uporabe več oblik IKT pri otrocih, kar lahko vpliva na starševsko dožemanje pogostosti uporabe posamezne oblike IKT pri otroku.

4.5 Rezultati raziskave in interpretacija

4.5.1 Trendi uporabljanja IKT pri otrocih

RV1: Kakšni trendi uporabljanja IKT so prisotni pri otrocih?

V okviru našega prvega raziskovalnega vprašanja nas je zanimalo, kakšni trendi uporabljanja IKT so prisotni pri otrocih, to je, kako dolgo, kako pogosto, s katerim namenom in s katero obliko IKT se otroci največ ukvarjajo. Pri tem smo z deskriptivno metodo analizirali primarne podatke, pridobljene s spletno raziskavo. V raziskovalno vprašanje smo vključili vprašanje 7: »Kdo je zraven otroka pri njegovi uporabi IKT?« (tabela 4.2), vprašanje 10: »Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon?« (tabela 4.3), vprašanje 12: »Moj otrok uporablja televizijo za ...« (tabela 4.4), vprašanje 13: »Moj otrok uporablja pametni telefon za ...« (tabela 4.5), vprašanje 14: »Moj otrok uporablja tablico za ...« (tabela 4.6) in vprašanje 15: »Moj otrok uporablja računalnik za ...« (tabela 4.7).

Tabela 4.2: Kdo je zraven otroka pri njegovi uporabi IKT?

	Nikoli (f %)	Redko (f %)	Včasih (f %)	Pogosto (f %)	Vedno (f %)
IKT uporablja, ko je sam.	24.5	18.6	25.9	27.7	3.3
IKT uporablja zraven drugih otrok (bratje ali sestre, prijatelji, vrstniki).	19.7	18.6	35.4	24.1	2.2
IKT uporablja pod nadzorom odrasle osebe.	4	15.3	33.6	31.4	15.7

Iz tabele 4.2 je razvidno, da 56,9 % otrok včasih, pogosto ali vedno uporablja IKT, ko so sami. To nam kaže, da so otroci dokaj samostojni glede uporabe tehnologije. 61,7 % otrok včasih, pogosto ali vedno uporablja IKT zraven drugih otrok, medtem ko 80,7 % otrok včasih, pogosto ali vedno IKT uporablja zraven odrasle osebe. Ti podatki ne sovpadajo s podatki glede otrokovega uporabljanja IKT, ko je sam ali zraven drugih otrok. To je verjetno posledica različnih oblik nadzora starša, ki se tudi lahko izvaja posredno prek različnih aplikacij.

Tabela 4.3: Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon?

	0 (f %)	Do 30 min (f %)	Od 30 do 60 min (f %)	Od 1 do 2 uri (f %)	Od 2 do 3 ure (f %)	Več kot 3 ure (f %)
Televizija	9,9	22,3	37,2	23,0	5,1	2,6
Pametni telefon	20,1	17,9	27,0	23,0	8,4	3,6
Tablica	69,7	8,8	12,0	5,8	3,3	0,4
Računalnik	63,9	15,7	9,9	6,6	3,6	0,4

Iz tabele 4.3 je razvidno, da otroci največ časa preživijo pred televizijo in s pametnimi telefoni in najmanj s tablicami in pred računalnikom. Natančneje, le ena desetina otrok ne gleda televizije in le ena petina otrok nikoli ne uporablja pametnih telefonov, medtem ko je pri tablicah in računalnikih ta številka značilno večja, in sicer 69,7 % otrok nikoli ne uporablja tablic in 63,9 % jih nikoli ne uporablja računalnikov. O podobnih rezultatih poročajo tudi Chaudron idr. (2018, 33), ki pravijo, da je televizija najbolj priljubljena oblika IKT na Hrvaškem. Roje Đapić idr. (2020: 50) navajajo, da so zraven televizorjev najbolj prisotni tudi pametni telefoni.

Tabela 4.4: Namen uporabe televizije pri otrocih

	Nikoli (f %)	Redko (f %)	Včasih (f %)	Pogosto (f %)	Vedno (f %)
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	44,5	19,0	26,3	7,3	2,9
Igranje iger	51,8	13,1	18,6	13,1	3,3
Igranje edukativnih/poučnih iger	47,8	13,9	25,5	10,9	1,8
Zabavo	9,5	10,2	33,9	36,1	10,2
Ponotranjenje informacij	13,5	10,6	39,4	29,9	6,6

Iz tabele 4.4 je razvidno, da skoraj polovica otrok, in sicer 44,5 %, nikoli ne uporablja televizije za pisanje domačih nalog ali v izobraževalne namene, medtem ko približno tretjina to počne včasih, pogosto ali vedno. Verjetno je tako zato, ker se je nekaj časa od začetka pandemije pouk za nižje razrede osnovne šole izvajal prek televizijskih programov. Ta rezultat lahko pojasnimo tudi z dejstvom, da je pri nekaterih domačih nalogah treba gledati novice ali drug televizijski program. Zaradi male interaktivnosti

televizije ni presenetljiv podatek, da 51,8 % otrok nikoli ne uporablja televizije za igranje iger, drugo polovico otrok, ki televizijo uporabljajo redko, včasih, pogosto ali vedno za igranje iger, pa lahko pojasnimo z dejstvom, da nekateri pametni televizorji dovoljujejo igranje enostavnih iger, vendar je bolj verjetno, da ta odstotek kaže na uporabljanje televizije kot posredne oblike IKT pri igranju iger na igralnih konzolah. Podobno je tudi pri igranju poučnih iger. Podobno kot pri igralnih konzolah obstajajo tudi različne aplikacije za pametne televizije, s katerimi lahko otroci igrajo poučne igre, lahko pa televizijo tudi uporabljajo za dostop do spletnih strani, na katerih skozi igro vadijo snov. Le ena petina otrok nikoli ali redko uporablja televizijo za zabavo, ena četrtnina pa nikoli ali redko uporablja televizijo za ponotranjenje informacij. Iz tega je razvidno, da otroci gledajo snov, ki je hkrati zabavna in poučna.

Tabela 4.5: Namen uporabe pametnih telefonov pri otrocih

	Nikoli (f %)	Redko (f %)	Včasih (f %)	Pogosto (f %)	Vedno (f %)
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	42,7	15,7	28,5	12,8	0,4
Igranje iger	26,3	10,6	27,4	31,8	4,0
Igranje edukativnih/poučnih iger	28,1	9,9	36,5	22,6	2,9
Zabavo	13,9	8,8	27,4	38,7	11,3
Ponotranjenje informacij	20,8	11,7	36,1	26,3	5,1

Iz tabele 4.5 je razvidno, da otroci pametne telefone najmanj uporabljajo za pisanje domačih nalog in za izobraževalne namene. Ta rezultat ni presenetljiv, saj ena tretjina otrok še ne hodi v šolo. Otroci pametne telefone največ uporabljajo za zabavo, in sicer 77,4 % otrok včasih, pogosto ali vedno uporablja pametni telefon za zabavo. Pogostost uporabe pametnih telefonov za igranje iger, igranje poučnih iger in ponotranjenje informacij je približno enaka, saj dve tretjini otrok pametne telefone uporablja v te namene včasih, pogosto ali vedno.

Tabela 4.6: Namen uporabe tablic pri otrocih

	Nikoli (f %)	Redko (f %)	Včasih (f %)	Pogosto (f %)	Vedno (f %)
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	69,7	9,1	11,3	9,1	0,7
Igranje iger	66,8	12,4	11,7	8,0	1,1
Igranje edukativnih/poučnih iger	65,7	9,9	16,1	7,7	0,7
Zabavo	63,1	12,0	12,4	9,9	2,6
Ponotranjenje informacij	62,8	12,4	12,8	10,6	1,5

Podobno kot pri tabeli 4.3 je iz tabele 4.6 razvidno, da tablica ni priljubljena oblika IKT med otrokom v Medžimurskem okrožju Republike Hrvaške. Če primerjamo tabelo 4.4, tabelo 4.5, tabelo 4.6 in tabelo 4.7, lahko sklepamo, da je tablica od teh štirih oblik IKT najmanj priljubljena, saj jo približno dve tretjini otrok ne uporabljajo za noben namen, ki je bil testiran v raziskavi. Dejstvo, da so osnovnošolski otroci v šolskem letu 2019/20 od hrvaškega ministrstva za znanost in izobraževanje dobili tablice v sklopu šolske reforme (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019), pomeni, da ima približno 25–30 % otrok svojo tablico. Ta odstotek sovпада tudi z odstotkom otrok, ki tablico uporabljajo redko, včasih, pogosto ali vedno.

Tabela 4.7: Namen uporabe računalnika pri otrocih

	Nikoli (f %)	Redko (f %)	Včasih (f %)	Pogosto (f %)	Vedno (f %)
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	48,9	8,4	20,1	16,8	5,8
Igranje iger	55,5	13,5	16,1	10,6	4,4
Igranje edukativnih/poučnih iger	53,3	12,4	20,1	11,3	2,9
Zabavo	52,6	12,4	18,2	11,7	5,1
Ponotranjenje informacij	49,3	9,9	19,0	15,7	6,2

Podobno kot tablica tudi računalnik ni najbolj priljubljen, ampak še vedno nekoliko bolj kot tablica. Kot je razvidno iz tabele 4.7, približno polovica otrok uporablja računalnik za vsak namen, ki je bil testiran v raziskavi. Vsekakor nam te majhne razlike, ki so vidne pri uporabi računalnika za pisanje domačih nalog oziroma v izobraževalne namene in za

ponotranjenje informacij, povedo, da je računalnik bolj priljubljen za opravljanje šolskih obveznosti kot za zabavo.

4.5.2 Vpliv sociodemografskih spremenljivk na otrokovo uporabo IKT

RV2: Kako posamezne sociodemografske spremenljivke vplivajo na otrokovo uporabo IKT?

Pri drugem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, kako dejavniki, kot so število otrok v družini, starost otroka, spol otroka, starost in stopnja izobrazbe staršev, vplivajo na otrokovo uporabo IKT. Znotraj tega vprašanja smo si zastavili 12 hipotez (H1–H12). Pri preverjanju hipotez smo povezanost med spremenljivkami opisali na naslednji način: 0,00 – ni povezanosti, 0,01–0,19 – neznatna povezanost, 0,20–0,39 – nizka/šibka povezanost, 0,40–0,69 – srednja/zmerna povezanost, 0,70–0,89 – visoka/močna povezanost, 0,90–0,99 – zelo visoka/zelo močna povezanost, 1,00 – popolna (funkcijska) povezanost.

H1: Starejši kot je otrok, pogosteje sam uporablja IKT.

Pri hipotezi smo uporabili spremenljivki *Letnica rojstva otroka* in *Kdo je zraven otroka pri njegovi uporabi IKT?: [IKT uporablja, ko je sam]*. Za preverjanje H1 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije, rezultat katere je viden v tabeli 4.8.

Tabela 4.8: Povezanost starosti otroka in njegove uporabe IKT, ko je sam

		Kdo je zraven otroka pri njegovi uporabi IKT?: [IKT uporablja, ko je sam]	
		Vrednost	Značilnost
Leto rojstva otroka	Koeficient korelacije	0,629	<0,001

Analiza podatkov raziskave je pokazala, da med starostjo otroka in njegovo uporabo IKT, ko je sam, obstaja statistično značilna srednja korelacija ($\rho = 0,63$, $p < 0,001$). Smer korelacije je bila pozitivna, kar pomeni, da starši starejšim otrokom pogosteje dovoljujejo uporabo IKT, ko so sami, oziroma nimajo veliko neposrednega nadzora nad njihovo uporabo, zato **H1 potrjujemo**.

H2: Dečki pogosteje uporabljajo računalnike za igranje iger kot deklice.

Pri H2 smo uporabili spremenljivki *Spol otroka* in *Moj otrok uporablja računalnik za ... [igranje iger]*. Za preverjanje H2 smo izvedli t-test neodvisnih vzorcev. Rezultati t-testa (tabela 4.9) so pokazali, da obstajajo statistično značilne razlike ($t = 2,77$, $df = 257$, $p = 0,006$) glede uporabljanja računalnika za igranje igrice med dečki ($M = 2,15$, $SD = 1,37$) in deklicami ($M = 1,74$, $SD = 1,05$). Iz tega je razvidno, da dečki nekoliko pogosteje igrajo igrice na računalnikih v primerjavi z deklicami, zato **H2 potrjujemo**.

Tabela 4.9: Uporaba računalnika za igranje iger glede na spol

	Spol otroka	N	M	SD	Mean difference
Moj otrok uporablja računalnik za ... [igranje iger]	moški	138	2,15	1,372	0,410
	ženska	136	1,74	1,054	

H3: Deklice pogosteje uporabljajo tablice za pridobivanje informacij kot dečki.

Pri H3 smo uporabili spremenljivki *Spol otroka* in *Moj otrok uporablja tablico za ... [ponotranjenje informacij]*. Za preverjanje H3 smo izvedli t-test neodvisnih vzorcev. Rezultati t-testa (tabela 4.10) so pokazali, da ne obstajajo statistično značilne razlike ($t = -0,458$, $df = 271$, $p = 0,647$) glede uporabljanja tablice za pridobivanje in ponotranjenje informacij med dečki ($M = 1,72$, $SD = 1,04$) in deklicami ($M = 1,79$, $SD = 1,15$). To pomeni, da oba spola približno enako pogosto uporabljata tablice za ponotranjenje informacij, zato **H3 ovržemo**.

Tabela 4.10: Uporaba tablice za pridobivanje informacij glede na spol

	Spol otroka	N	M	SD	Mean difference
Moj otrok uporablja tablico za ... [ponotranjenje informacij]	moški	138	1,72	1,039	-0,062
	ženska	136	1,79	1,151	

H4: Med spoloma in uporabo pametnih telefonov za zabavo ni statistično značilne razlike.

Pri H4 smo uporabili spremenljivki *Spol otroka* in *Moj otrok uporablja pametni telefon za ... [zabavo]*. Za preverjanje H4 smo izvedli t-test neodvisnih vzorcev. Rezultati t-testa (tabela 4.11) so pokazali, da ne obstajajo statistično značilne razlike ($t = 1,8$, $df = 272$, $p = 0,072$) glede uporabljanja pametnih telefonov za zabavo med dečki ($M = 3,38$, $SD = 1,2$) in deklicami ($M = 3,12$, $SD = 1,18$). To pomeni, da oba spola približno enako pogosto uporabljata pametne telefone za zabavo, zato **H4 potrjujemo**.

Tabela 4.11: Uporaba pametnih telefonov za zabavo glede na spol

	Spol otroka	N	M	SD	Mean difference
Moj otrok uporablja pametni telefon za ... [zabavo]	moški	138	3,38	1,197	0,259
	ženska	136	3,12	1,180	

H5: Med spoloma ni statistično značilne razlike glede uporabe računalnika za pisanje domačih nalog.

Pri H5 smo uporabili spremenljivki *Spol otroka* in *Moj otrok uporablja računalnik za ... [pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene]*. Za preverjanje H5 smo izvedli t-test neodvisnih vzorcev. Rezultati t-testa (tabela 4.12) so pokazali, da ne obstajajo statistično značilne razlike ($t = 1,27$ $df = 270$, $p = 0,205$) glede uporabljanja računalnika za pisanje domačih nalog ali v izobraževalne namene med dečki ($M = 2,33$, $SD = 1,31$) in deklicami ($M = 2,12$, $SD = 1,40$). To pomeni, da **H5 ovržemo**.

Tabela 4.12: Uporaba računalnika za pisanje domačih nalog.

	Spol otroka	N	M	SD	Mean difference
Moj otrok uporablja računalnik za ... [pisanje domačih nalog/v izobraževalne namene]	moški	138	2,33	1,308	0,208
	ženska	136	2,12	1,404	

H6: Pogostost dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero IKT želi uporabljati in kako dolgo, pozitivno korelira s številom otrok v družini.

Pri H6 smo uporabili spremenljivki *Število bratov in sester* in *Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Otroku dovolim, da sam oceni, katero IKT bo uporabljal in kako dolgo]*. Za preverjanje H6 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da med številom otrok in pogostostjo dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero IKT želi uporabljati in kako dolgo, obstaja šibka, ampak statistično značilna korelacija ($\rho = 0,23$, $p < 0,001$), kar je razvidno tudi iz tabele 4.13. Smer korelacije je bila pozitivna, kar pomeni, da s številom otrok v družini raste tudi pogostost dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero IKT želi uporabljati in kako dolgo, zato **H6 potrjujemo**.

Tabela 4.13: Pogostost dovoljevanja otroku, da sam odloči, katero IKT želi uporabljati, glede na število otrok v družini.

		Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Otroku dovolim, da sam oceni, katero IKT bo uporabljal in kako dolgo]	
		Vrednost	Značilnost
Število bratov in sester	Koeficient korelacije	0,229	<0,001

H7: Pogostost prepovedovanja uporabe IKT pri otrocih negativno korelira s številom otrok v družini.

Pri H7 smo uporabili spremenljivki *Število bratov in sester* in *Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Prepovedujem uporabo IKT]*. Za preverjanje H7 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da med številom otrok in pogostostjo prepovedovanja uporabe IKT pri otrocih obstaja neznatna korelacija ($\rho = -0,09$, $p = 0,16$), ki ni statistično značilna, kar je razvidno tudi iz tabele 4.14, zato **H7 ovržemo**.

Tabela 4.14: Prepovedovanje uporabe IKT glede na število otrok v družini

		Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Prepovedujem uporabo IKT]	
		Vrednost	Značilnost
Število bratov in sester	Koeficient korelacije	-0,086	0,157

H8: Pogostost omejevanja uporabe IKT pozitivno korelira s številom otrok v družini.

Pri H8 smo uporabili spremenljivki *Število bratov in sester* in *Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Omejujem čas uporabe IKT]*. Za preverjanje H8 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da med številom otrok in pogostostjo omejevanja uporabe IKT pri otrocih obstaja neznatna korelacija ($\rho = -0,05$, $p = 0,39$), ki ni statistično značilna, kar je razvidno tudi iz tabele 4.15, zato **H8 ovržemo**.

Tabela 4.15: Omejevanje časa uporabe IKT glede na število otrok v družini.

Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT:			
[Omejujem čas uporabe IKT]			
		Vrednost	Značilnost
Število bratov in sester	Koeficient korelacije	-0,052	0,390

H9: Izobrazba starša negativno korelira s količino uporabe IKT pri otrocih.

Pri H9 smo uporabili spremenljivki *Stopnja izobrazbe starša* in *Povprečni čas, ki ga otrok preživi za gledanje v zaslon*. Da bi preverili povezanost stopnje izobrazbe starša in splošne količine uporabe IKT pri otrocih, smo najprej oblikovali novo spremenljivko *Povprečni čas, ki ga otrok preživi za gledanje v zaslon*, pri kateri smo združili štiri spremenljivke: *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon? [Televizija]*, *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon? [Pametni telefon]*, *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon? [Tablica]* in *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi za gledanje v zaslon? [Računalnik]*. Za preverjanje H9 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da je med izobrazbo starša in količino uporabe IKT pri otrocih obstajala neznatna povezanost ($\rho = -0,040$, $p = 0,512$), ki ni statistično značilna, kot je razvidno iz tabele 4.16, zato **H9 ovržemo**.

Tabela 4.16: Povezanost izobrazbe starša s količino uporabe IKT pri otroku

Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon?			
		Vrednost	Značilnost
Stopnja izobrazbe starša	Koeficient korelacije	-0,040	0,512

H10: Izobrazba starša pozitivno korelira z otrokovo uporabo IKT za namen pridobivanja otrokove pozornosti.

Pri H10 smo uporabili spremenljivki *Stopnja izobrazbe starša* in *Otroku omogočam uporabo IKT: [Za namen pridobivanja pozornosti]*. Za preverjanje H10 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da je med izobrazbo starša in uporabo IKT pri otroku za namen pridobivanja njegove pozornosti obstajala neznatna povezanost ($\rho = -0,122$, $p = 0,043$), vendar statistično značilna. Smer korelacije je negativna, kar pomeni, da z višjo stopnjo izobrazbe pada uporaba IKT za namen pridobivanja otrokove pozornosti. Ker je korelacija statistično značilna, **H10 potrdimo**.

Tabela 4.17: Povezanost izobrazbe starša z uporabo IKT za namen pridobivanja otrokove pozornosti

		Uporaba IKT za namen pridobivanja pozornosti	
		Vrednost	Značilnost
Stopnja izobrazbe starša	Koeficient korelacije	-0,122	0,043

H11: Izobrazba starša pozitivno korelira z otrokovo uporabo IKT za namen učenja.

Pri H11 smo uporabili spremenljivki *Stopnja izobrazbe starša* in *Otroku omogočam uporabo IKT: [Za namen učenja]*. Za preverjanje H11 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da med stopnjo izobrazbe starša in otrokovo uporabo IKT za namen učenja obstaja neznatna pozitivna povezanost ($\rho = 0,02$, $p = 0,688$), ki ni statistično značilna, kar je razvidno tudi iz tabele 4.18. Ker korelacija ni statistično značilna, **H11 ovržemo**.

Tabela 4.18: Povezanost izobrazbe starša z uporabo IKT za namen učenja

		Uporaba IKT za namen učenja	
		Vrednost	Značilnost
Stopnja izobrazbe starša	Koeficient korelacije	0,024	0,688

H12: Pogostost uporabe različnih programov za omejevanje uporabe IKT negativno korelira s starostjo starša.

Pri H12 smo uporabili spremenljivki *Leto rojstva starša* in *Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Uporabljam programe za omejevanje vsebin]*. Za preverjanje H12 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza podatkov raziskave je pokazala, da je med starostjo starša in uporabo programov za omejevanje vsebin obstajala neznatna pozitivna korelacija ($\rho = 0,01$, $p = 0,933$), ki ni statistično značilna, kar je razvidno tudi v tabeli 4.19, zato **H12 ovržemo**.

Tabela 4.19: Povezanost starosti starša in pogostosti uporabe programov za omejevanje vsebin pri uporabi IKT.

		Način posredovanja starša pri otrokovi uporabi IKT: [Uporabljam programe za omejevanje vsebin]	
		Vrednost	Značilnost
Starost starša	Koeficient korelacije	0,005	0,933

4.5.3 Uporabljanje IKT pri starših in otrocih

RV3: Kako se uporabljanje IKT razlikuje med staršem in otrokom?

Pri tretjem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, ali obstaja razlika med uporabo IKT pri različnih generacijah znotraj družine oziroma ali na splošno večja uporaba IKT pri starših vpliva na povečano uporabo pri otrocih. Znotraj tega vprašanja smo si zastavili hipotezo (H13).

H13: Pogostejša uporaba IKT pri starših pozitivno korelira s pogostejšo uporabo tehnologije pri otrocih.

Da bi preverili korelacijo med pogostostjo uporabe tehnologije pri otrocih in pogostostjo uporabe tehnologije pri starših, smo najprej oblikovali dve novi spremenljivki: *Povprečni čas, ki ga starš preživi za gledanje v zaslon* in *Povprečni čas, ki ga otrok preživi za gledanje v zaslon*. Da bi prikazali pogostost splošne uporabe IKT pri starših, smo oblikovali novo spremenljivko *Povprečni čas, ki ga starš preživi za gledanje v zaslon* tako, da smo združili štiri spremenljivke: *Povprečni čas, ki ga vi dnevno preživite doma za gledanje v zaslon: [televizija]*, *Povprečni čas, ki ga vi dnevno preživite doma za gledanje v zaslon: [pametni telefon]*, *Povprečni čas, ki ga vi dnevno preživite doma za gledanje v zaslon: [tablica]* in *Povprečni čas, ki ga vi dnevno preživite doma za gledanje v zaslon: [računalnik]*. Da bi dobili povprečni čas uporabe IKT pri otrocih, smo tudi oblikovali novo spremenljivko *Povprečni čas, ki ga otrok preživi za gledanje v zaslon*, v katero smo vključili spremenljivke *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon? [Televizija]*, *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanje v zaslon? [Pametni telefon]*, *Koliko časa dnevno Vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon: [Tablica]* in *Koliko časa dnevno vaš otrok preživi ob gledanju v zaslon: [Računalnik]*. Za preverjanje H13 smo izvedli Spearmanov koeficient korelacije. Analiza rezultatov raziskave je pokazala, da med pogostostjo splošne uporabe IKT pri starših in pogostostjo splošne uporabe IKT pri otrocih obstaja šibka, ampak statistično značilna korelacija ($\rho = 0,338$, $p < 0,001$), kar je razvidno tudi iz tabele 4.20. Ker je korelacija statistično značilna, **H13 potrdimo**. Rezultati naše raziskave sovpadajo z rezultati drugih raziskav (Tang idr., 2021: 234; Konca, 2021: 1105),

ki trdijo, da skladno s pogostejšo uporabo IKT pri starših raste tudi uporaba IKT pri otrocih.

Tabela 4.20: Pogostost uporabe IKT med starši in otroci.

		Pogostost splošne uporabe IKT pri otrocih	
		Vrednost	Značilnost
Pogostost splošne uporabe IKT pri starših	Koeficient korelacije	0,348	<0,001

5 RAZPRAVA IN SKLEP

V magistrskem delu smo proučevali značilnosti uporabe IKT pri otrocih, ki pripadajo generaciji alfa, in sicer s perspektive njihovih staršev. Generacija alfa je generacija, ki zajema vse otroke, rojene od leta 2010 do danes. Poimenoval jo je raziskovalec generacij Mark McCrindle (2014: 220) z razlago, da se na številnih področjih imenovanja novih pojmov ali pojavov, ko pride do konca latinske abecede, uporablja grška abeceda. S pregledom literature ugotavljamo, da obstajajo številne razlike med različnimi generacijami, od starosti, prioritet do vrednot, obnašanja in načina učenja ter komuniciranja. V preteklosti so se trendi širili bolj počasi, zato tudi letnice rojstva pri različnih generacijah v vseh krajih sveta ne sovpadajo. Danes se zaradi široke in hitre povezanosti prek različnih oblik IKT trendi veliko hitreje širijo. Z vsako novo generacijo se količina uporabe IKT povečuje. V času rojstva baby boomerjev je bila priljubljena oblika IKT televizija, generacija X je bila močno orientirana na medije, generacija Y je začela z uporabo interneta, medtem ko generacija Z uporablja IKT na vseh področjih svojega življenja in praktično ne more živeti brez nje. Naslednik generacij Y in Z je generacija alfa, ki je edina generacija, ki je v celoti rojena v 21. stoletju in se od preteklih generacij razlikuje po tem, da IKT uporablja, še preden jo razume, saj je z njo nenehno obkrožena, še preden se rodi. Različni pogledi in način uporabe IKT določajo, kateri kategoriji glede načina uporabe IKT posamezna generacija pripada: digitalni domačini, digitalni imigranti ali digitalni opazovalci.

Nove oblike IKT so na novo definirale komunikacijske procese znotraj družine in celo spremenile odnos starš–otrok ter s tem povzročile dilemo staršev o tem, kako vzgajati otroka v okolju IKT. Ker starši lahko izbirajo med štirimi vzgojnimi stili: avtoritarnim, avtoritativnim, permisivnim in zanemarjajočim ali izključujočim vzgojnim stilom, se je umetnost starševstva dokaj zakomplicirala. Starši današnje generacije otrok – generacije alfa – so v glavnem pripadniki generacije y, ki tudi sami uporabljajo IKT,

ampak se generacija alfa od njih razlikuje po tem, da uporabo tehnologij obvlada veliko hitreje kot njihovi predhodniki. Zato je mediacija staršev pri otrokovi uporabi IKT osrednjega pomena.

Nekatere spremembe, do katerih pride pri oblikovanju novih generacij, so lahko pozitivne, negativne ali oboje. Otroci ne razmišljajo o obstoju ali nevarnostih IKT, saj je zanje IKT kot popolnoma normalen del njihovega življenja. Danes lahko izbirajo med številnimi oblikami IKT in v glavnem tudi uporabljajo večino naprav, do katerih imajo dostop. Tablice in pametni telefoni so prva izbira pri generaciji alfa. Vsekakor otroci preveč časa porabijo za uporabo IKT, in sicer nekatere raziskave (Jones in Park, 2014: 5, Rideout idr., 2021: 3) kažejo, da 8-letni otroci pred zasloni preživijo več kot 5 ur dnevno, medtem ko drugi (Wood idr., 2019: 529) ugotavljajo, da mlajši otroci ob uporabi IKT preživijo 2 uri dnevno, tisti v starosti od 8 do 12 let pa več kot 4,5 ure dnevno. Otroci IKT uporabljajo za sprostitev in zabavo, pridobivanje informacij in učenje, izražanje svoje kreativnosti in komunikacijo, pri čemer se uporaba pri mlajših otrocih v glavnem nanaša na sprostitev in zabavo. Šimić Šašić in Rodić (2020: 168) ugotavljata, da se je tudi na Hrvaškem dostop do naprav IKT drastično povečal.

Obstajajo različni sociodemografski dejavniki, ki vplivajo na otrokovo izbiro, katero napravo bo uporabljal in kako pogosto. Nekateri izmed najpomembnejših dejavnikov so spol otroka in starša, stopnja izobraževanja starša ter število otrok v družini. Otroci v svojih vsakodnevnih aktivnostih posnemajo svoje starše, posnemajo pa tudi njihovo uporabo IKT. Čas, ki ga starši preživijo z IKT, je pozitivno povezan s časom, ki ga otroci preživijo z IKT. Otroci danes živijo bistveno drugače kot njihovi starši in vedo veliko več o IKT, zato je starševska vloga še bolj zahtevna in kompleksna.

V sklopu naloge je izvedena raziskava, katere namen je ugotoviti, v kolikšni meri in na kakšen način se otroci, rojeni po letu 2010, na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške ukvarjajo z IKT, in identificirati, kakšen pomen ima IKT v njihovem življenju. Za potrebe naše raziskave smo uporabili kvantitativno metodo zbiranja podatkov, pri kateri smo izvedli anketo s pomočjo orodja za spletno anketiranje (Google

Forms). Vprašalnik, ki je bil uporabljen pri anketi, temelji na vprašalniku, uporabljenem pri preteklih raziskavah (Konca, 2021). Vprašalnik so izpolnili starši s področja Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške, katerih otroci so rojeni leta 2010 do danes. Vprašalnik je izpolnilo 274 respondentov, od tega 20,4 % moških in 79,6 % žensk. Pri raziskavi smo pričakovali naslednje omejitve: nezmožnost staršev, da pojasnijo svoje odgovore zaradi tipa vprašanj, večja uporaba IKT pri otrocih, kot se starši zavedajo, možna uporaba več naprav IKT hkrati lahko rezultira v prikrivanju dejanske pogostosti uporabe določene oblike IKT.

V empiričnem delu smo si zastavili tri raziskovalna vprašanja, znotraj katerih smo oblikovali 13 hipotez. Pri prvem raziskovalnem vprašanju smo s pomočjo deskriptivne metode opisali trende uporabe IKT pri otrocih. Rezultati naše raziskave so pokazali, da otroci najpogosteje uporabljajo IKT pod nadzorom odrasle osebe, malo manj pogosto, ko so sami, in najmanj pogosto zraven drugih otrok, kar ne sovпада z rezultati drugih raziskav (Konca, 2021: 1103), kjer skoraj polovica otrok uporablja IKT, ko so sami, tretjina pod nadzorom odrasle osebe in le vsak šesti otrok zraven drugih otrok. Ugotovili smo tudi, da od štirih ponujenih oblik IKT otroci največ uporabljajo televizijo, malo manj pametne telefone, značilno manj pa računalnik in tablico. O podobnih rezultatih poročajo tudi Chaudron idr. (2018, 33), ki pravijo, da je televizija najbolj priljubljena oblika IKT na Hrvaškem. Roje Đapić idr. (2020: 50) navajajo, da so zraven televizorjev najbolj prisotni tudi pametni telefoni. Glede na visoko povezanost otrok prek različnih oblik IKT in dejstvo, da se tudi trendi zelo hitro širijo, je presenetljivo, da pri otrocih na Hrvaškem tablica ni bolj priljubljena, kot je to primer pri otrocih iz drugih krajev. Otroci niso tisti, ki naprave kupujejo, ampak o tem odločajo njihovi starši, vendar pa vseeno na to odločitev v veliki meri vplivajo otroci s svojimi željami in primerjavami sebe s svojimi vrstniki.

Otroci televizijo največ uporabljajo za zabavo in ponotranjenje informacij, medtem ko pisanje domačih nalog, igranje iger in igranje edukativnih/poučnih iger niso priljubljene aktivnosti pri uporabi televizije. Otroci pametne telefone največ uporabljajo za igranje iger ali za zabavo, najmanj pa za pisanje domačih nalog oziroma za izobraževalne

namene in za igranje edukativnih/poučnih iger. Pametni telefoni so tudi priljubljena oblika IKT pri otrocih za ponotranjenje informacij. Tablica in računalnik nista priljubljene obliki IKT pri otrocih na Hrvaškem, pri čemer je tablica najmanj priljubljena, saj jo približno dve tretjini otrok ne uporabljata za noben namen. Otroci računalnik največ uporabljajo za pisanje domačih nalog oziroma v izobraževalne namene in za ponotranjenje informacij. Kot posledica pandemije covid-19 je bilo pričakovati, da bodo otroci veliko več časa porabili za uporabo različnih oblik IKT za namen pisanja domačih nalog oziroma za izobraževalne namene in ponotranjenje informacij. Večina (približno 90 %) otrok pri nobeni obliki IKT ne porabi več kot 2 uri dnevno. Čeprav ta podatek izgleda pozitivno, obstaja možnost, da otrok uporablja vse omenjene oblike IKT vsak dan, kar potem pomeni veliko več časa, preživetega pred zaslonom. Tu se tudi srečamo z vprašanjem glede hkratne uporabe dveh ali več oblik IKT ali pa uporabe IKT, ko se starši tega ne zavedajo.

Da bi preverili, ali se je na področju Medžimurskega okrožja Republike Hrvaške oblikovala generacija alfa, smo pri drugem raziskovalnem vprašanju ugotavljali, kateri dejavniki vplivajo na uporabo IKT pri otrocih. Pri vprašanju smo si zastavili 12 hipotez, ki smo jih preverili s pomočjo programa IBM SPSS Statistics. Potrdili smo H1, H2, H4, H5 in H6, ovrgli pa H3, H8, H9, H10, H11, H12, medtem ko H7 nismo niti potrdili niti ovrgli. S preverjanjem hipotez smo ugotovili, da je starost otroka pomemben dejavnik vplivanja na otrokovo uporabo IKT, in sicer starši starejšim otrokom pogosteje dovoljujejo uporabo IKT, ko so sami. Do podobnih ugotovitev pride tudi raziskava, ki jo je izvedel Konca (2021: 1104), ki ugotovi, da skoraj polovica otrok, vključenih v raziskavo, uporablja IKT samih. Ta rezultat ni presenetljiv, saj s starostjo otroka raste tudi pozitivna percepcija IKT pri starših (Mikelić Preradović idr., 2019: 139).

Kako spol vpliva na uporabo IKT pri otrocih, smo preverili s hipotezami H2, H3, H4 in H5 ter ugotovili, da spol le v nekaterih primerih vpliva na otrokovo uporabo IKT. Tako ugotavljamo, da dečki pogosteje uporabljajo računalnike za igranje iger kot deklice (H2). Naša ugotovitev sovpada tudi z ugotovitvami drugih raziskav, in sicer to, da dečki pogosteje uporabljajo računalnike za igranje iger kot deklice, potrjuje tudi raziskava, ki

sta jo izvedla Lorenz in Kapella (2020: 7). Podobno Konca in Koksalan (2017: 577) ugotovita, da dečki na splošno pogosteje uporabljajo računalnik kot dekleta. Pri drugih namenih uporabe IKT, ki smo jih proučevali v naši raziskavi, ni razlike: dečki in deklice približno enako uporabljajo tablice za pridobivanje informacij (H3), pametne telefone za zabavo (H4) in računalnike za pisanje domačih nalog (H5). Naše ugotovitve sovpadajo tudi z ugotovitvami raziskave, ki sta jo izvedli Brito in Dias (2020: 2), ki trdita, da številni otroci do 8. leta starosti uporabljajo tablice ali pametne telefone ne glede na spol, pri čem uporaba obeh temelji na aplikacijah, kot so igrice ali YouTube. Glede na ugotovitve, ki sta jih predstavila Lorenz in Kapella (2020: 7), in sicer da deklice pogosteje raziskujejo informacije kot fantki, obstaja možnost, da to počnejo preko drugih oblik IKT. Ker so obveznosti v šoli enake za fantke in deklice, naš rezultat glede enake uporabe računalnika pri obeh spolih ni presenetljiv, saj občasno oboji uporabljajo računalnik za šolske obveznosti.

Podobno kot spol tudi število otrok v družini le v nekaterih primerih vpliva na otrokovo uporabo IKT, kar smo preverili s hipotezami H6, H7 in H8. Ugotavljamo, da ko je več otrok v družini, starši pogosteje dovolijo otrokom, da sami odločijo, katero IKT želijo uporabljati in kako dolgo (H6). Ta rezultat lahko pojasnimo z aktivno mediacijo s strani starša, pri kateri starš zaupa otroku, da se bo sam pravilno odločil glede izbire naprave in dolgotrajnosti uporabe IKT. Spet po drugi strani to lahko pojasnimo s permisivno vzgojo, pri kateri starši dovoljujejo otrokom, da delajo, kar želijo, zaradi svoje morebitne preobremenjenosti ali stopnje zaupanja, ki ga imajo pri otrocih. Raziskava, ki so jo izvedli Sivrikova idr. (2020: 3970), pride do podobnih rezultatov, in sicer s številom otrok v družini pada pomen pravil in se otrokom dovoli, da sam ureja svojo uporabo IKT. Med številom otrok v družini in pogostostjo prepovedovanja uporabe IKT pri otrocih obstaja neznatna povezanost (H7), podobno pa ugotovimo tudi pri ugotavljanju povezanosti števila otrok v družini in omejevanja uporabe IKT pri otrocih, in sicer da med številom otrok v družini in pogostostjo omejevanja uporabe IKT pri otrocih obstaja neznatna povezanost (H8). To pomeni, da pri večjem številu otrok tisti starši z višjo stopnjo izobrazbe nekoliko pogosteje uporabljajo restriktivno mediacijo pri otrokovi uporabi IKT,

vendar ker ta povezava ni statistično značilna, je ne moremo posplošiti na celotno populacijo.

Povezanost stopnje izobrazbe starša in uporabe IKT pri otrocih smo preverili s hipotezami H9, H10 in H11. Rezultati raziskave nam povejo, da med stopnjo izobrazbe starša in količino uporabe IKT pri otrocih obstaja neznatna negativna korelacija, kar pomeni, da otroci staršev z višjo stopnjo izobrazbe manj uporabljajo IKT (H9). S primerjavo rezultatov naše raziskave z rezultati literature (Sivrikova idr., 2020: 3970), ki kažejo, da ko je število otrok v družini večje, se pravila več ne uveljavljajo tako strogo ali pa jih je manj, ugotavljamo, da obstaja možnost, da je v nekem trenutku v preteklosti obstajala močnejša povezanost med spremenljivkami ali pa bo do tega šele prišlo v prihodnosti. Med stopnjo izobrazbe starša in uporabo IKT pri otrocih z namenom pridobivanja njihove pozornosti obstaja neznatna negativna korelacija, kar pomeni, da z višjo stopnjo izobrazbe pada uporaba IKT za namen pridobivanja otrokove pozornosti (H10). Rezultati naše raziskave sovpadajo z rezultati novejših raziskav, ki trdijo, da je stopnja izobrazbe povezana s stopnjo izobrazbe starša (Šimić Šašić in Rodić, 2021: 172; Bistrić, 2021: 280). Med stopnjo izobrazbe starša in otrokovo uporabo IKT za namen učenja obstaja neznatna pozitivna povezanost. To pomeni, da otroci staršev z višjo stopnjo izobrazbe več uporabljajo IKT za namen učenja (H11). Ker je povezanost stopnje izobrazbe starša z vsemi tremi spremenljivkami neznatna, lahko sklepamo, da stopnja izobrazbe starša ni bistven dejavnik vplivanja na otrokovo uporabo IKT.

Povezanost starosti starša in otrokove uporabe IKT smo preverili s hipotezo H12. Ugotovili smo, da med starostjo starša in uporabo programov za omejevanje vsebin obstaja neznatna pozitivna korelacija, ki ni statistično značilna. S starostjo se je tudi težje navaditi na nove oblike IKT, vendar so starši navajeni na uporabo IKT, saj jo uporabljajo na različnih področjih svojega tako profesionalnega kot zasebnega življenja v namen komunikacije, dobivanja informacij in preživljanja prostega časa. Ker so mnenja, da je IKT osrednje pomembnosti za otrokovo prihodnost, se jo morajo tudi sami hitro naučiti uporabljati (Chaudron, 2018: 44–45).

Pri tretjem raziskovalnem vprašanju smo preverili vpliv uporabe IKT pri starših na uporabo IKT. Pri vprašanju smo si zastavili eno hipotezo (H13). Ugotovili smo, da otroci, katerih starši pogosteje uporabljajo IKT, tudi sami pogosteje uporabljajo IKT. To pomeni, da je uporaba IKT pri starših pomemben dejavnik vplivanja na otrokovo uporabo IKT.

S primerjavo ugotovitev interpretacije rezultatov lahko ugotovimo, da pri otrocih, rojenih pred letom 2010, na področju Medžimurske županije Republike Hrvaške obstajajo značilnosti, ki so tipične pri generaciji alfa, vendar niso toliko vidne pri najmlajših otrocih. Približno 50 % otrok, katerih starši so bili vključeni v raziskavo, obiskuje šolo, kar sovpada z občasno uporabo računalnika v različne namene, saj je približno 50 % staršev označilo, da njihovi otroci nikoli ne uporabljajo računalnika. Podobno je tudi pri tablicah, saj je približno 30 % otrok, katerih starši so bili vključeni v našo raziskavo, obiskovalo šolo v šolskem letu 2019/20, ko so osnovnošolski otroci od ministrstva dobili tablice (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019), kar sovpada z odstotkom otrok, ki uporabljajo tablice. S primerjavo teh zaključkov in potrditvijo prve hipoteze (H1) ugotavljamo, da otroci, ki obiskujejo osnovno šolo, uživajo zaupanje staršev pri uporabi IKT in so tudi samostojni pri njeni uporabi.

Analiza rezultatov raziskave nam je pokazala, da trendi uporabe IKT pri otrocih sledijo trendom, ki so značilni za generacijo alfa: pametni telefon je najbolj priljubljena oblika IKT, otroci so navajeni na samostojno uporabo IKT, brez nadzora odrasle osebe, prav tako pa posnemajo uporabo IKT pri svojih starših in jo tudi sami vedno več uporabljajo. Glede na različne dejavnike, ki vplivajo na uporabo IKT pri otrocih, lahko sklepamo, da se tudi na Hrvaškem oblikuje generacija alfa. Vendar ker raziskava zajema otroke, rojene znotraj časovnega okvira, določenega za generacijo alfa, bi jo bilo smiselno razširiti še na več generacij in preveriti, ali obstajajo razlike glede uporabe IKT med njimi, še posebej med generacijo alfa in generacijo Z. Raziskava naše naloge temelji na vprašalniku, ki je poleg vprašanj o sociodemografskih značilnostih omejen na vprašanja Likertove lestvice, zaradi česa staršem ne omogoča pojasnjevanja svojega odgovora. Za pridobitev bolj poglobljenih rezultatov bi kvantitativni raziskavi lahko dodali tudi polstrukturirane intervjuje s starši in njihovimi otroki glede njihove uporabe IKT. S tem bi dobili bolj

poglobljeno sliko o tem, kako uporaba IKT pri starših in drugi dejavniki znotraj družine vplivajo na otrokovo uporabo IKT. Raziskavo bi lahko izboljšali tudi tako, da bi jo razširili na širše področje severne Hrvaške, ne le na eno okrožje, ali pa tudi na celotno Republiko Hrvaško. Raziskava bi lahko bila izvedena v več državah, na primer v Sloveniji, in bi se potem primerjali rezultati med dvema državama.

Z magistrskim delom smo želeli osvetliti količino in način uporabe IKT pri otrocih ter ugotoviti, kateri dejavniki vplivajo na to. Ker pogostost uporabe IKT pri vedno mlajših otrocih narašča, menimo, da je pomembno ozavestiti, da se to dogaja v večji meri, kot se zavedamo, saj se posledično oblikuje tudi nova generacija – generacija alfa. Upamo, da bodo naše ugotovitve koristne prihodnjim raziskovalcem uporabe IKT pri najmlajših članih naše družbe in da bodo pomagale tudi staršem pri iskanju vzroka povečane uporabe IKT pri otrocih.

6 LITERATURA

Akman, I. in Mishra, A. (2010). Gender, age and income differences in internet usage among employees in organizations. *Computers in Human Behavior* 26, 482–490.

Altun, D. (2019). An investigation of Preschool Children's Digital Footprints and Screen Times, and of Parents' Sharenting and Digital Parenting Roles. *International Journal of Eurasia Social Sciences* 10(35), 76–97.

Andreassen, R. (2017). New kinships, new family formations and negotiations of intimacy via social media sites. *Journal of Gender Studies*, 26(3), 361–371

Archer, C. (2019). How influencer ‘mumpreneur’ bloggers and ‘everyday’ mums frame presenting their children online. *Media International Australia* 170(1), 47–56.

Arnott, L. (2013). Are we allowed to blink? Young children's leadership and ownership while mediating interactions around technologies. *International Journal of Early Years Education* 21(1), 97–115.

Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907.

Baumrind, D. (1971). Current Patterns of Parental Authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(1/2), 1–103.

Benson, J. in Brown M. (2011). Generations at work: are there differences and do they matter? *The International Journal of Human Resource Management*, 22(9), 1843–1865.

Birken, C. S., Maguire, J., Mekky, M., Manhliot, C., Beck, C. E., Jacobson, S., Peer, M., Taylor, C., McCrindle, B. W. in Parkin, P. C. (2011). Parental factors associated with screen time in pre-school children in primary-care practice: a TARGet Kids! Study. *Public Health Nutrition* 14(12), 2134–2138.

Bistrić, M. (2021). Televizija u životima djece predškolske dobi i njihovih obitelji prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa. *napredak* 162 (3-4), 267–294.

Braungart, R. G. in Braungart, M. M. (1986). Life-Course and Generational Politics. *Annual Review of Sociology*, 12, 205–231.

Brito, R. in Dias, P. (2020). “Which apps are good for my children?”: How the parents of young children select apps. *International Journal of Child-Computer Interaction* 26, 1–10.

Buga, A. A. M. (2021). Free Time Activities in the Time of Covid-19 Pandemic. *Annals of the University of Craiova*, 43(1), 123–128.

Cennamo L. in Gardner D. (2008). Generational differences in work values, outcomes and person-organisation values fit. *Journal of Managerial Psychology*, 23(8), 891–906.

Chaudron, S., Di Gioia, R. in Gemo, M. (2018). *Young Children (0-8) and Digital Technology: A qualitative study across Europe*. European Union: JRC Science Hub.

Chesley, N. (2006). Families in a High-Tech Age Technology Usage Patterns, Work and Family Correlates, and Gender. *Journal of Family Issues* 27(5), 587–608.

Chitra, A. (2020). Impact of Socio Economic Status of Parents’ on the Emotional Intelligence of Generation Alpha Kids. *International Journal of Latest Technology in Engineering, Management & Applied Science (IJLTEMAS)* 9(5), 46–48.

Cingel, D. P. in Krcmar, M. (2013). Predicting Media Use in Very Young Children: The Role of Demographics and Parent Attitudes. *Communication Studies* 64(4), 374–394.

Cino, D. (2022). Beyond the Surface: Sharenting as a Source of Family Quandaries: Mapping Parents' Social Media Dilemmas. *Western Journal of Communication*, 86(1), 128-153.

Cino, D. in Formenti, L. (2021). To share or not to share? That is the (social media) dilemma. Expectant mothers questioning and making sense of performing pregnancy on social media. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 27(2), 491-507.

Daud, A. Z. C., Aman, N. A., Chien, C. W. Judd, J. (2020). The effects of touch-screen technology usage on hand skills among preschool children: a case-control study. *F1000Research* 9(1306), 1-12.

Dore, R. A. in Zimmermann, L. (2020). Coviewing, Scaffolding, and Children's Media Comprehension. *The International Encyclopedia of Media Psychology*, 1-8.

dos Reis, T. A. (2018). Study on The Alpha Generation And The Reflections of Its Behavior in the Organizational Environment. *Journal of Research in Humanities and Social Science* 6(1), 9-19.

Duriez, N. (2021). Emotion Regulation Focused Family Therapy With Contemporary Families Affected by Information and Communication Technologies. *frontiers in Sociology* 6, 1-15.

Estlein, R. (2016). Parenting Styles. *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Family Studies*. 1-3.

Eurostat. (2022). Being young in Europe today – digital world. Pridobljeno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_-_digital_world

Eyimaya, A. O. in Irmak, A. Y. (2021). Relationship Between Parenting Practices and Children's Screen Time During the COVID-19 Pandemic in Turkey. *Journal of Pediatric Nursing* 56, 24–29.

Fogg, P. (2009). When Generations Collide. *Education Digest: Essential Readings Condensed for Quick Review*, 74(6), 25–30

Hatch, K. (2011). Determining the Effects of Technology on Children. *Senior Honors Project* 11, 1–50.

Jha, A. K. (2020). Understanding Generation Alpha. *ResearchGate*.

Jiow, H. J., Lim, S. S. in Lin, J. (2017). Level Up! Refreshing Parental Mediation Theory for our Digital Media Landscape. *Communication Theory*.

Jones, I. in Park, Y. (2014). Virtual Worlds: Young Children Using the Internet. V K. L. Heider in M. R. Jalongo (Eds.) *Young Children and Families in the Information Age: Applications of Technology in Early Childhood* (3–14). Springer.

Joshi, A., Dencker J. C. in Franz, G. (2011). Generations in organizations. *Research in Organizational Behavior*, 31, 177–205.

Joshi, A., Dencker, J. C., Franz, G. in Martocchio, J. J. (2010). Unpacking Generational Identities in Organizations. *Academy of Management Review*, 35(3), 392–414.

Kincl, T. in Štrach, P. (2021). Born digital: Is there going to be a new culture of digital natives? *Journal of global scholars of marketing science*, 31(1), 30–48.

Kolnhofer-Derecskei, A., Reicher, R. Z. in Szeghegyi, A. (2017). The X and Y Generations' Characteristics Comparison. *Acta Polytechnica Hungarica* 14(8), 107–125.

Konca, A. S. (2021). Digital Technology Usage of Young Children: Screen Time and Families. *Early Childhood Education Journal*, 1097–1108.

Konca, A. S. in Koksalan, B. (2017). Preschool children's interaction with ICT at home. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 3(2), 571–581.

Kotrla Topić, M. K., Perković Kovačević, M. in Duvnjak, I. (2019). A two-point Study od Parental Perception of Digital Technology in Croatian Preschool Children. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja* 55(2), 1–13.

Kuppens, S. in Ceulemans, E. (2019). Parenting Styles: A Closer Look at a Well-Known Concept. *Journal of Child and Family Studies*, 28, 168–181.

Lahe, D. in Cupar, T. (2019) Prosti čas in življenjski slog. *Slovenska mladina 2018/2019*, 1–18.

Lam, C., Kwong, W., in To, S. (2019). Has Parenting Changed over Past Decade? A Qualitative Study of Generational Shifts in Parenting. *International Journal of Social Science and Humanity* 9(2), 42–47.

Lauricella, A. R., Wartella, E. in Rideout, V. J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology* 36, 11–17.

Li, N. in Kirkup, G. (2007). Gender and cultural differences in Internet use: A study of China and the UK. *Computers & Education* 48, 301–317.

Lopez-Sintas, J., Lamberti, G. in Sukphan, J. (2020) The social structuring of the digital gap in a developing country. The impact of computer and internet access opportunities on internet use in Thailand. *Technology in Society* 63, 1–9.

Lorenz, T. in Kapella, O. (2020). Children's ICT use and its impact on family life. *DigiGen – working paper series* (1).

Mantilla, A. in Edwards, S. (2019). Digital technology use by and with young children: A systematic review for the Statement on Young Children and Digital Technologies. *Australasian Journal of Early Childhood* 44(2), 182–195.

Marron, M. B. (2015). New Generations Require Changes Beyond the Digital. *Journalism & Mass Communication Educator* 70(2), 123–124.

Martínez-Domínguez, M., in Fierros-Gonzalez I. (2022). Determinants of internet use by school-age children: The challenges for Mexico during the COVID-19 pandemic. *Telecommunications Policy* 46, 1–18.

Matjašič, M., Radovan, M. in Deželan, T. (2021). Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije in spletnih okolij. *Mladina 2020 – Položaj mladih v Sloveniji*, 283–301.

McCrandle, M. (2014). *The ABC of XYZ: Understanding the global generations*. Australia: McCrandle Research Pty Ltd.

McCrandle, M. in Fell, A. (2020a). Understanding Generation Alpha. *McCrandle Research*.

McCrandle, M. in Fell, A. (2020b). Understanding the Impact of COVID-19 on the Emerging Generations. *McCrandle Research*.

Mikelić Preradović, N., Lešin, G. in Šagud, M. (2016). Investigating Parents' Attitudes towards Digital Technology Use in Early Childhood: A Case Study from Croatia. *Informatics in Education* 15(1), 127–146.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). Školama u Hrvatskoj 91 tisuća tableta za izvođenje nastave u sklopu reforme. Pridobljeno na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/skolama-u-hrvatskoj-91-tisuca-tableta-za-izvodjenje-nastave-u-sklopu-reforme/3206>.

Mukherjee, S. B., Gupta, Y. in Aneja, S. (2014). Study of Television Viewing Habits in Children. *Indian J Pediatr* 81(11), 1221–1224.

Murphy, E. F., Gibson, J. W. in Greenwood, R. A. (2010). Analyzing Generational Values Among Managers and Non-Managers for Sustainable Organizational Effectiveness. *SAM Advanced Management Journal*, 75(1), 33–55.

Naab, T. (2018). From Media Trusteeship to Parental Mediation. The Parental Development of Parental Mediation. *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age*, 93–102.

Nathanson, A. I. (1999). Identifying and Explaining the Relationship Between Parental Mediation and Children's Aggression. *Communication Research* 26(2), 124–143.

Nikodem, K., Kudek Mirošević, J. in Bunjevac Nikodem, S. (2014). Internet i svakodnevne obaveze djece: Analiza povezanosti korištenja interneta i svakodnevnih obaveza zagrebačkih osnovnoškolaca. *Soc. Ekol. Zagreb* 23(3), 211–235.

Oliveira, T. D. O., Costa, D. S., Alvim-Soares, A., de Paula, J. J., Kestelman, I., Silva, A. G., Malloy-Diniz, L. F. in Miranda, D. M. (2021). Children's behavioral problems, screen time, and sleep problems' association with negative and positive parenting strategies during the COVID-19 outbreak in Brazil. *Child Abuse & Neglect*, 1–13.

Pálinkás, R., Kinczel, A., Váczi, P., Molnár, A. in Müller, A. (2022). Recreational activities among students aged 14-18. *Geosport for Society*, 16(1), 1–11

Parry, E. (2017). *Generational diversity at work: new research perspectives*. London: Routledge.

Pedersen, J. (2013). *The Rise of the Millennial Parents: Parenting Yesterday and Today*. R&L Education.

Pinto, M. S. in Poornananda. (2017). The Internet Usage among Students: A Uses and Gratifications Perspective. *Media Watch* 8(3), 423–437.

Pogiatzi, M., Bardoutsou, I., Lavidas, K. in Komis, V. (2022). Interviewing preschool children in Greece about their usage of mobile devices at home. *SN Social Sciences* 2(215), 1–14.

Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1–6.

Price, S., Jewitt, C. in Crescenzi, L. (2015) The role of iPads in pre-school children's mark making development. *Computers and Education* 87, 131–141.

Rideout, V. (2011). Zero to Eight. Children's Media Use in America. *Common sense media*, 1–48.

Rideout, V., Peebles, A., Mann, S. in Robb, M. B. (2021). *The Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens*. San Francisco, CA: Common Sense

Roje Đapić, M., Buljan Flander, G. in Selak Bagarić, E. (2020). Mala djeca pred malim ekranima: Hrvatska u odnosu na Europu i svijet. *napredak* 161(1-2), 45–61.

Romero-Ruiz, K., Echeverri-Sánchez, L., Peña-Plata, J., Vásquez-Giraldo, S., Aguilera-Cardona, M., Herazo-Avenida, C., Valencia-Arias, A. in Bran-Piedrahita, L. (2017). Information and communication technologies impact on family relationship. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* (237), 30–37.

Ružić-Baf, M., Kadum, S. in Damić, M. (2020). The Family and ICT. *Journal of Education Culture and Society* (2), 239–251.

Saini, M., Mishna, F., Barnes, J. in Polak, S. (2013). Parenting Online: An Exploration of Virtual Parenting Time in the Context of Separation and Divorce. *Journal of Child Custody* 10(2), 120–140.

Sanson A. in Wise S. (2001). Children and Parenting: The Past Hundred Years. *Family Matters* 60, 36–45.

Seguin, D., Kuenzel, E., Morton, J. B. in Duerden, E. G. (2021). School's out: Parenting stress and screen time use in school-age children during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders Reports* 6, 1–4.

Siegle, D. (2017). The Dark Side of Using Technology. *Gifted Child Today* 40(4), 232–235.

Singer, D. G. (2012). *Handbook of Children and the Media*. Sage Publications.

Sivrikova, N. V., Ptashko, T. G., Perebeynos, A. E., Chernikova, E. G., Gilyazeva, N. V. in Vasilyeva, V. S. (2020). Parental reports on digital devices use in infancy and early childhood. *Education and Information Technologies* 25, 3957–3973.

Stearns, P. N. (2003). *Anxious Parents: A History of Modern Childrearing in America*. NYU Press.

Šimić Šašić, S. in Rodić, M. (2020). Korelati korištenja medija kod djece predškolske dobi. *Nova prisutnost* 19(1), 167–182.

Tang, L., Hruska, V., Ma, D. W. L. in Haines, J. (2021). Parenting under pressure: stress is associated with mothers' and fathers' media parenting practices in Canada, *Journal of Children and Media*, 15(2), 233–248.

Thamil Selvi, V., Bhuvanewari, M. in Sandra S. (2022). Stories: A Tool to Rejuvenate the Culture of Generation Z and Generation Alpha. *YMER* 21(1), 267–276.

Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy--and Completely Unprepared for Adulthood--and What That Means for the Rest of Us*. Atria Books.

Vincent, J. A. (2005). Understanding generations: political economy and culture in an ageing society. *The British Journal of Sociology*, 56(4), 579–599.

Weeland, J., Keijsers, L. in Branje, S. (2021). Introduction to the Special Issue: Parenting and Family Dynamics in Times of the COVID-19 Pandemic. *American Psychological Association* 57(10), 1559–1562.

Wood, C. T., Skinner, A. C., Brown, J. D., Brown, C. L., Howard, J. B., Steiner, M. J., Perrin, A. J., Levine, C., Ravanbakht, S. N. in Perrin, E. M. (2019). Concordance of Child and Parent Reports of Children's Screen Media Use. *Academic Pediatrics* 19(5), 529–533.

Zaman, B., Nouwen, M., Vanattenhoven, J., de Ferrerre, E. in Van Looy, J. (2016). A Qualitative Inquiry into the Contextualized Parental Mediation Practices of Young

Children's Digital Media Use at Home. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 60(1), 1–22.

Ziatdinov, R. in Cilliers, J. (2021). Generation Alpha: Understanding the Next Cohort of University Students. *European Journal of Contemporary Education* 10(3), 783–789.

7 PRILOGE

7.1 Vprašalnik

Spol starša:

- ženski
- moški

Leto rojstva starša:

- pred letom 1975
- 1975–1980
- 1981–1985
- 1986–1990
- 1991–1995
- 1996–2000
- 2001–2005
- 2006 in pozneje

Stopnja izobrazbe starša:

- osnovna izobrazba
- srednješolska izobrazba
- višja izobrazba
- visoka izobrazba
- doktorat

Spol otroka:

- ženski
- moški

Leto rojstva otroka:

- 2010
- 2011
- 2012
- 2013
- 2014
- 2015
- 2016
- 2017
- 2018
- 2019
- 2020
- 2021
- 2022

Število bratov in sester otroka:

- nima brata ali sestre
- 1 brat ali sestra
- 2 brata ali sestri
- 3 brati ali sestre
- več kot 3 brati ali sestre

INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA V GOSPODINJSTVU

Kdo je zraven otroka v času njegove uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije?

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
IKT uporablja, ko je sam.	☐	☐	☐	☐	☐
IKT uporablja zraven drugega otroka (bratje ali sestre, prijatelji, vrstniki).	☐	☐	☐	☐	☐
IKT uporablja pod nadzorom odrasle osebe.	☐	☐	☐	☐	☐

Način posredovanja starša v času otrokove uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Otroku dovolim, da sam odloči, katero tehnologijo bo uporabljal in kako dolgo.	☐	☐	☐	☐	☐
Otroku pojasnim, kako uporabljati IKT na primeren način.	☐	☐	☐	☐	☐
V času otrokove uporabe IKT sem zraven njega.	☐	☐	☐	☐	☐
Uporabljam programe za omejevanje vsebin.	☐	☐	☐	☐	☐
Omejujem čas uporabe IKT.	☐	☐	☐	☐	☐
Dovoljujem uporabo IKT le ob določenih časih (izletih, vikend ipd.).	☐	☐	☐	☐	☐
Prepovedujem uporabo IKT.	☐	☐	☐	☐	☐

Povprečni čas, ki ga vi porabite dnevno za gledanje v zaslon doma:

	0	Do 30 min	Od 30 do 60 min	Od 1 do 2 uri	Od 2 do 3 ure	Več kot 3 ure
Televizija	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pametni telefon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tablica	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Računalnik	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Povprečni čas, ki ga vaš otrok porabi dnevno za gledanje v zaslon doma

	0	Do 30 min	Od 30 do 60 min	Od 1 do 2 uri	Od 2 do 3 ure	Več kot 3 ure
Televizija	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pametni telefon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tablica	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Računalnik	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Otroku omogočam uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Za zabavo	☐	☐	☐	☐	☐
Za učenje	☐	☐	☐	☐	☐
Za doseganje otrokove pozornosti	☐	☐	☐	☐	☐
Za lažjo vklopitev med vrstnike	☐	☐	☐	☐	☐

Moj otrok uporablja televizijo za:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje iger	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje poučnih iger	☐	☐	☐	☐	☐
Zabavo	☐	☐	☐	☐	☐
Pridobivanje informacij	☐	☐	☐	☐	☐

Moj otrok uporablja pametni telefon za:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje iger	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje poučnih iger	☐	☐	☐	☐	☐
Zabavo	☐	☐	☐	☐	☐
Pridobivanje informacij	☐	☐	☐	☐	☐

Moj otrok uporablja tablico za:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje iger	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje poučnih iger	☐	☐	☐	☐	☐
Zabavo	☐	☐	☐	☐	☐
Pridobivanje informacij	☐	☐	☐	☐	☐

Moj otrok uporablja računalnik za:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Pisanje domačih nalog/za izobraževalne namene	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje iger	☐	☐	☐	☐	☐
Igranje poučnih iger	☐	☐	☐	☐	☐
Zabavo	☐	☐	☐	☐	☐
Pridobivanje informacij	☐	☐	☐	☐	☐